

EESTI POLITSEI

Ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant.

Toimetuse ja talituse asukoht Toompea lossis, tuba 34.

Telefon 432-47.

Address kirjade jaoks: Tallinn, postkast 338.

Jooksev arve Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 543.

Nr. 3 (457)

2. mail 1933. a.

XII aasta

Tellimise hind:		Kuulutuste hinnad:			
Aastas	Kr. 4.50	1/1 lhk.	Kr. 40.—	Kaantel	
Poolaastas	" 2.25	1/2 "	" 20.—	1/1 lhk.	Kr. 45.—
Üksiknumber	" —.75	1/4 "	" 10.—	1/2 "	" 22.50
		1/8 "	" 5.—	1/4 "	" 11.25
		1/16 "	" 2.50	1/8 "	" 5.65

Lennukite kodakondsusest.

Joh. Kaiv

Lennukitel oletatakse nagu laevadelgi kodakondsust. See on praegu rahvusvahelises õiguses enam-vähem üldtunnustatud vaade. Mõned autorid siiski soovivad lennukeid käsitleda võrdselt autodega. Säärasel juhul ei oleks õieti tarvidust lennukite kodakondsuse mõiste järgi. Ühelt poolt soovitatakse lennukite suhtes seada rahvusvahelise autode konventsioonis autode kohta maksvale korrale analoogiline kord. Teiselt poolt on olnud kõne all lennukitele laiendada rahvusvahelistel jõgedel maksvat režiimi. Nii ühe kui ka teise suhtes peab tähendama, et lennukite liikumisväli erineb nii autode kui ka rahvusvaheliste jõgede laevade liikumisaladest, kuna viimased liiguvad alati teatava riigi territooriumi kuuluval alal, lendavad lennukid ka niisuguses ruumis, mille pind ei kuulu ühegi riigi territooriumi. Siin tuleb kõne alla lennukite liikumine ulgumerel. Ei saa eitada siiski lennukite sarnasust merelaevadele. Kuna viimaste suhtes on püsinud kodakondsuse mõiste, ei tarvitseks seda häbeneda tarvitamast ka lennukite suhtes. Muidugi oleks võimalik läbi ajada ka ilma niisuguse mõisteta, kuid mõnesugune kuuluvus riikide järgi on siiski tarvilik lennukite suhtes ja kuidas seda kuuluvust nimetada, see kujuneb peaaegu maitse küsimuseks. Nagu ülal märkisime, leiab praegusel ajal siiski poolehoidu lennukite kodakondsuse mõiste.

Niisugusele lennukite kuuluvusele riikide järgi peaksid olema mõnesugused üldised alused. Need peaksid leiduma rahvusvahelises konventsioonis, sest kui iga riik neid aluseid määraks oma äranägemisel, siis tekiks siin vaid segadusi. Neid üldisi aluseid on tarvis just eralennukite suhtes, sest avalikkude või riiklikkude lennukite suhtes ei saa olla selles küsimuses kahtlust — nad omavad selle riigi kodakondsuse, kelle päralt nad on.

Neid asjaolusid, millega siduda lennuki kodakondsust, on väga

palju ja seetõttu on proponeeritud palju süsteeme. Toome siin kokkuvõetult Fauchille (*Traité de droit international public*, t. I-er, deux. parter, Paris 1925, lhk. 909 ja edasi) järgi nende ülevaate.

On soovitatud lennuki kodakondsuse aluseks võtta lennuki ehituskohta, kui tema sünnikohta. See, et lennukite kodakondsust ei saa rajada niisugusele alusele, ei tarvitse pikemaid põhistusi: lennukite tehased on koondatud teatud tööstusriikidesse, kuna väheematel riikidel üldse puuduvad niisugused tehased, järelikult kuuluvad lennukid ainult mõnele suurriigile, kuna väikeriikidel neid üldse ei oleks.

Teiste arvates peaks lennuki kodakondsus määratama lennuki kodujaama järgi, s. o. koha järgi, kust lennuk harilikult stardib ja kuhu ta harilikult tagasi tuleb. — Selle seisukoha vastu tuuakse seda, et lennukil võib olla mitu niisugust enam-vähem püsivat jaama.

Kolmandate järgi peaksid lennukid omama selle riigi kodakondsuse, kus nad on immatrikuleeritud. See põhimõte kiideti muu seas heaks 1911. a. Rahvusvahelise õiguse instituudi poolt ja temal on palju pooldajaid rahvusvahelise õiguse teoreetikute hulgas. Kuid seda süsteemi ei peeta siiski vastuvõetavaks, sest ta võimaldab võõrastel omada lennukeid võõra riigi kodakondsuses.

Selle süsteemi puhul märgitakse eriti kaks hädaohtlikku järeldust riigikaitse suhtes: 1) teatava riigi kodanikud immatrikuleerides oma lennukeid võõrsil, võtavad oma kodakondsuse riigil võimaluse neid lennukeid hädakorral rekvireerida ja 2) immatrikuleerides oma lennukeid teatavas riigis, võivad välismaalased toimetada salaluuret selles riigis tema oma kodakondsusse kuuluvate lennukitega.

Edasi on soovitatud lennuki kodakondsuse aluseks võtta tema omaniku alaline elukoht. Lennuk peaks kuuluma tema omaniku alalise elukoha riigi kodakondsusse. Kuigi see süsteem leitakse teistega võrreldes olevat paremana, leitakse ka selle juures puudusi. Märgitakse, et selle järgi riik peab lugema oma kodakondsusse teise riigi kodaniku päralt oleva lennuki ja andma sellele oma kaitset, sellele vaatamata, et, võib olla, see kodanik kuulub vaenulise riigi kodakondsusse, kuna aga siin ei saa anda oma kodakondsust oma kodanike päralt olevatele lennukitele, mis asuvad välismaal, ega saa neid lennukeid tarbekorral rekvireerida.

Mõned autorid on proponeerinud võtta lennuki kodakondsuse aluseks lennuki omaniku kodakondsus. Seda süsteemi eelistatakse selle poolest, et temale ei saa ette heita teiste süsteemide puhul märgitud puudusi.

Lõpuks on pandud ette, võtta lennukite kodakondsuse aluseks see põhimõte, et lennukid omavad selle riigi kodakondsuse, kus nad immatrikuleeritud, kusjuures aga riigid võivad immatrikuleerida vaid neid lennukeid, mis kuuluvad tema kodanikele.

1919. a. 13. oktoobri konventsiooni, mis kujutab endast praegu õhuõiguse rahvusvahelist koodeksit, art. 6 järgi omavad lennukid selle riigi kodakondsuse, kelle registris nad immatrikuleeritud.

Sama konventsiooni art. 7 määrab, et lennukit võib teatavas riigis immatrikuleerida vaid siis, kui lennuk kuulub täielikult selle riigi kodanikele. Selleks, et ära hoida lennuki mitut kodakondsust, ütleb konventsiooni art. 8, et lennukit ei või immatrikuleerida mitmes riigis.

Järelikult võib teatava riigi kodanik, kes elab ise välismaal, oma lennuki immatrikuleerida oma koduriigis. Kuid teiselt poolt võtab konventsioon võimaluse registreerida teatavas riigis elava välismaa kodaniku lennukit, vaatamata sellele, et ta elab seal isegi alaliselt.

Riikide siseseaduseandlused võtsid enamuses üldiselt omaks konventsiooni seisukoha, seda ka riigid, kes ei ole ühinenud konventsiooniga.

Konventsiooni art. 7 käsitleb ühtlasi seda juhtu, kui lennuk kuulub ühingule: ühingut võib registreerida lennuki omanikuna vaid siis, kui see kuulub lennukit immatrikuleerija riigi kodakondsusse ja kui ühingu esimees ning vähemalt kaks kolmandikku juhatuse liikmeist omavad sama kodakondsuse ja kui ühing vastab muile tingimusele, mida näevad ette kõnesoleva riigi seadused. Konventsioon seab siin üles minimaalnõuded, kusjuures igale riigile on jäetud võimalus seada lisanõudeid.

Ka selles küsimuses on riigid üldiselt ühinenud konventsiooni seisukohaga, kusjuures nõuded varieeruvad peamiselt ühingusse kuuluvate kodanikkude arvu suhtes.

Konventsioonist ei leia meie otsest vastust selle juhu kohta, kui lennuk kuulub mitmele isikule. Konventsiooni art. 7 ütleb küll, et kui lennuk kuulub „täielikult“ vastava riigi kodanikele, millest võib järeldada, et ühisomandise korral peavad kõik kaasomanikud kuuluma vastava riigi kodakondsusse.

Kuigi enamus riike võttis omaks 1919. a. konventsiooni seisukoha lennukite kodakondsuse küsimuses, ei saa ütelda, et see oleks sündinud üldiselt. Nii seadsid Ameerika ladina riigid oma siseseaduseandlustes üles teissuguse seisukoha. Ameerika ladina riikide seisukohad tingisid sel alal omavaheliste konventsioonide sõlmimist (nii Pan-Ameerika konventsioon).

1929. a. juunis tõsteti lennukite kodakondsuse küsimus uuesti üles Pariisi konventsiooni (13. okt. 1919) revideerimisel. Vaidluste järel võeti ühel ajal 15. juuni 1929 lisaprotokolliga vastu konventsiooni art. 6 suhtes järgmine eeskiri: „Eelmises artiklis lennukite mainitud immatrikuleerimine toimub iga lepinguosalise riigi seaduste või erieskirjade järgi.“ Selle lisaprotokollis jõusse astumisega omandab iga riik võimaluse vabalt seada tingimusi, mille kohaselt ta lennukitele annab oma kodakondsuse.

Kuna seda eeskirja peab nähtavasti vaatlema kui sellel korral paratamatut kompromissi, siis on võimalik, et küsimus lähemal ajal jälle uuesti üles võetakse. Riikide reglementeerimise vabadus, nagu see antud 1929. a. lisaprotokolliga, võib viia konfliktideni.

13. okt. 1919. a. konventsiooni art. 10 järgi peab iga lennuk kandma rahvusvahelises liikumises kodakondsuse märki. Märki kuju on ette nähtud konventsiooni lisa A. Kodakondsuse märk kujundatakse ladina suure tähega, mis varieerub riikide järgi, omab kindlaksmääratud dimensioonid ja on maalitud musta värviga valgel põhjal lennuki kindlaksmääratud kohtadel. Konventsioonis ei ole päris selge, kas seda kodakondsuse märki peavad kandma kõik lennukid, nii era- kui ka riigilennukid.

Artikli 30 põhjal järeldatakse, et art. 10 ettenähtud märki ei nõuta sõja-, tolli- ja politseilennukeilt. Niiviisi on sellest aru saanud riigid. Sõja-, tolli- ja politseilennukeilt ei nõuta konventsiooni artiklis 10 ettenähtud kodakondsuse märki, vaid need lennukid peavad kandma maalitult nende pinnale vastava riigi värve.

Selleks, et valvata õhusõidu üle, ei jätku üksi lennuki kodakondsuse märgist. Lennukit peab olema võimalus identifitseerida. Selleks kantakse konventsiooni art. 6 järgi kõik lennukid registrisse. Sama artikli lisa A järgi peab iga lennuk kandma, maalitult mustaga valgel põhjal, immatrikuleerimise märki. See märk koosneb neljast suurest tähest (teatud suuruses) koostatud grupist, kusjuures iga grupp peab sisaldama vähemalt ühe täishääliku. Seda tähtede gruppi koos kodakondsuse tähega võib kasutada traadita telegraafi väljakutse märgina.

Konventsioon näeb ette ka nõuded immatrikuleerimise registri andmete kohta. Immatrikuleerimise kohta antakse tunnistus, mis peab lennukiga olema kaasas.

Peale selle peab lennukil olema metallplaat, millel märgitud lennuki omaniku nimi, perekonnanimi ning alaline elukoht ja lennuki kodakondsuse ja immatrikuleerimise märgid.

Selleks, et õhus oleks võimalik eraldada lennukeid nende liikide järgi, peab konventsiooni lisa A järgi kõigil lennukeil, mis ei ole riigi lennukid ja kaubalennukid, immatrikuleerimise märk olema tõmmatud alla musta joonega.

Meil maksev Õhusõidu seadus (RT 43 — 1923) üldse ei puuduta lennukite kodakondsuse küsimust. Küsimust riivab küll sundmäärus eraõhusõidu järelevalve kohta (RT 54 — 1926). Määruse § 1 ütleb: Eesti Vabariigi territooriumi ja tema vete kohal õhus liikuda või ühendust pidada võib ainult neil eraõhusõiduriistadel, mis teedeministeeriumi poolt Õhusõidu seaduse § 3 põhjal antud tehniliste määruste kohaselt registreeritud ja liikumiseks lubatud. Välismaa õhusõiduriistad peavad varustatud olema vastavate tunnistustega oma riigi asutiste poolt.

Nagu sellest paragrahvist peab järeldama, nõutakse meil selleks, et lennukit lugeda Eesti kodakondsusse kuuluvaks, vaid lennuki registreerimist. Seejuures ei seata registreerimisele muid tingimusi, kui seda, et lennuk peab vastama teedeministeeriumi tehnilistele määrustele, mida muu seas ei ole olemaski.

Niisuguse korra puudusi näitasime ülal. On selge, et tuleb ette võtta muudatused ja seda tuleb teha seadusega, sest kodakondsuse küsimus ei peaks oma iseloomult olema määruste alaks.

Uue seaduse puhul ei tarvitseks meil hakata otsima uusi aluseid, sest väikeriigil oleks võimatu siin oma seisukohti konflikti puhul läbi viia. Tuleks võtta aluseks 13. okt. 1919 rahvusvaheline konventsioon ja erieskirju seada vaid neis küsimusis, mis konventsiooni järgi jätud siseseaduseandluste asjaks.

Võimuliialdusest.

A. Kurvits

Ametisolevate isikute, riigi- ja omavalitsuseteenijate ülesandeks on toimida ametialases tegevuses maksvate seaduste ja määruste järgi ja täita kohuseid nende seaduste ja määruste alusel kooskõlas riigi huvidega, kodanike eluliste vajaduste ja õigustega kui ka kõlblate põhimõtetega. Ametisoleva isiku ametialane tegevus peab piirduma seejuures selle valitsemise alaga või nende kohustega, mis kuuluvad tema täitmisele vastavate seaduste, määruste ja korralduste põhjal, ning selle maa-alalise piirkonnaga, mis on määratud vastaval alal tema valitsemisele või mille piirides võib ta oma ametlikke kohuseid täita. Näiteks, politseiprefekt teostab valitsemist valitsemise alal, mis maksvate seaduste ja määrustega on pandud politseiprefektile; seejuures võib ta seda valitsemist teostada ainult vastava maa-ala, vastava prefektuuri piirkonnas. Tema tegevus on sisult piiritletud vastavais seadusis ja määrusis tähendatud ülesannetega ning territoriaalselt vastava maa-alaga. Seega ka see võim, mida ametisolevad isikud avaldavad valitsemise teostamisel, on piiratud kindlal kujul. Iga ametisolev isik võib tarvitada võimu ainult oma tegevusalal ning -piirides, ja seaduslik on võimuavaldus oma tulemustelt ainult neis piires. Kui aga ametisolev isik toimib temale mittekuulaval alal või piirides, siis ei ole tema tegevusel juriidilist tähendust ega tema võimuavaldustel juriidilist maksvust. Ametisolev isik ei ole toiminud siis, oma kompetentsi piires; mittekompetentse ametisoleva isiku poolt tehtud otsus või korraldus on tühine. Võimupiirest üleastumine on aga vastavatel asjaoludel ka kriminaalsüütegu, mida nimetatakse võimuliialduseks. Peatume siin kokkuvõtlikult selle süüteo põhimõtete juures.

Maksva N. s. § 338 ütleb, et ametnik või ametisolev isik on tarvitanud temale usaldatud võimu liialt, on pannud toime võimuliialduse kui süüteo: 1) kui ta, astudes välja oma tegevuse ulatusest ja piirest, mis on kirjutatud ette temale tema auastme, ameti, ametikoha või erilise korralduse kohaselt, paneb toime midagi maksvate seaduste, määruste, korralduste või instruksioonide vastast; 2) kui ta maksva korra vastaselt korraldab või võtab ette sellise abinõu, mida ei oleks võinud toimida midu, kui uue seaduse

põhjal; 3) kui ta, võttes omaks mittekuuluva õiguse, omavoliliselt otsustab mõne asja, ja 4) kui ta lubab enesele mõne toiminguga või korralduse, milleks oli vaja kõrgema ülemuse nõusolek, ilma nõusolekut vastavas korras küsimata.

Sellest selgub eeskätt, et võimuliialdust kui süütegu võib saata korda ametnik või ametisolev isik, ning seega võimuliialdus on ametialane süütegu, mis selgub otseselt ka sellest, et nimetatud § 338 kuulub N. s. viienda jaotuse alla, milline jaotus käsitleb ametialaseid süütegusid. Tuleb tähendada, et mõiste „ametnik“ ja „ametisolev isik“ ei ole täpselt piiritletud N. s., ja seepärast tuleb selle mõiste ulatuse selgitamisel arvestada ka kujunenud kohtute praktikat. Nimetatud paragrahvi teksti järgi on vastuvaidlematult selge ainult see, et selle paragrahvi põhjal võib karistada ametnikke, kes on nähtud ette maksvais koosseises ametnikena, kusjuures arvestades seda, et N. s. järgi ametialaste süütegude subjektideks võivad olla peale riigiametnike ka omavalitsuseametnikud, siis on see paragrahv maksev ka omavalitsuseametnike suhtes. Peale ametnikkude on see paragrahv maksev ka vabateenijate ja ülemääraste teenijate kohta, kõigi isikute kohta, kes seisavad riigi või omavalitsuse teenistuses tsiviilõiguslike lepingute alusel, mis selgub otseselt end. Vene senati seletusist (1895. a. nr. 33, 1873. a. nr. 554 j. t.), kusjuures see ei ole olulise tähendusega, kas isik on teenistuses alaliste või ajutiste ülesannete täitmiseks (end. Vene sen. sel. 1893, nr. 30). Samuti on end. Vene senat korduvalt seletanud, et ametisolevaiks isikuiks loetakse ka isikud, kes valitud ametisse omavalitsuste organite poolt ning vastavalt juhtumite ametnikud erapankades, kui ka paljud teised isikud, keda tavaliselt ei loeta riigi- ega omavalitsuseteenijateks. Arvestades end. Vene sen. sel. 1869. a. nr. 982 ja 1876. a. nr. 97 võib asuda seisukohale, et ametisolevaiks isikuiks N. s. ja seega ka nimet. § 338 mõttes loetakse kõik isikud, kes täidavad nendele pandud ülesandeid riigi või omavalitsuse teenistuse alal, sest nende seletuste järgi ei ole isiku vastutusele võtmine ametialase süüteo eest sõltuv sellest, kas see isik seisib riigi või omavalitsuse teenistuses ametnikuna ja millisel ametikohal, vaid sellest, kas tema poolt kordasaadetud tegu moodustab temale pandud ametlike ülesannete rikkumise, või oli see süütegu, mille eest karistatakse üldkorras.

Võimuliialdus on ametisoleva isiku tegu, mille teostamiseks ei olnud temal õigust ega võimu ja mida ta toimetab väljaspool oma võimupiire. Seega võimuliialduse kui süüteo oluliseks tunnuseks on toimimine väljaspool oma võimupiire. Selline toimimine selgub ametniku või ametisoleva isiku võimupiiride selgitamisel ning põhjalikul analüüsimisel, kas vastav toiming ulatus ametisoleva isiku võimupiiresse või ei ulatunud, ja ainult siis, kui ei ulatunud, on olemas selle süüteo oluline tunnus. Võttes seda küsimust praktiliselt, tuleb tähendada, et kuna meie ametnike võimupiirid ei ole täpselt ja selgelt määratud ametlikult väljakuulutatud seadustes, määrustes või korraldustes, vaid need võimupiirid baseeruvad asutise sisemisel korral, sageli aga kujunenud praktilal, siis ei ole

kerge konstateerida võimupiirest üleastumist ja seega võimuliialduse kui süüteo olulise tunnuse leidmist. See asjaolu tekitab raskesti ka ametisolevatele isikuile, et selgusele jõuda, kas ta sel või teisel juhtumil toimib oma võimupiires või ei toimi, kas ta võib antud asjaoludel asuda võimu tarvitamisele või ei või, kas ta on õigustatud ettevõetud asjas veel edasi toimima ja uusi korraldusi tegema, või peab ta piirduma seega, mis ta on teinud. See on seda raskem, et ametisolev isik ei või oma võimu tarvitamisel liig tagasihoidlik või passiivne olla, sest siis võib oodata teda karistusvõimutegevusetuse pärast. Maksvate seaduste ning määruste tundmine ja nende sihist ning vaimust õige arusaamine, põhjalik elu tundmine, elu nähete õige hindamine ning kaaine arutlemine võimaldab siiski toimida sel alal seadusepäraselt, õiglaselt ja otstarbekohaselt.

Teiseks, võimuliialdus kui süütegu leiab aset siis, kui ametisolev isik on pannud toime teo või teinud korralduse või võtnud ette toimingut, mis on seadusevastane, ja on toonud kahju riigile, asutisele, ühiskonnale või kodanikule. Seega peale üleastumise oma võimupiirest peab olema toime pandud seadusevastane ja kahjulik tegu või antud seadusevastane ja kahjulik korraldus.

Kolmandaks, tuleb tähendada, et võimuliialduseks on ainult need seadusevastased või väljaspoole võimupiire ulatuvad ja riigi, ühiskonna või kodanike huvidele kahju tekitavad teod, mis ei moodusta maksva seaduse järgi mõnd teist süütegu. See selgub ka end. Vene sen. 1869. a. ots. nr. 449, milles on tähendatud, et kui võimuliialdus oli teostatud sihiga toime panna mõni teine tähtsam süütegu, siis süüdlasele määratakse kõrgeim karistus, mis on nähtud ette selle süüteo eest.

Sellest järeldub, et võimuliialduse kui süüteo väline külg seisab seadusevastases teos või tegevuses väljaspool seaduslikke ülesandeid või võimupiire, milline tegu või tegevus on tekitanud kahju riigile, ühiskonnale või kodanike huvidele, kui seejuures võim ei ole olnud mõne teise süüteo kordasaatmise abinõuks.

Nüüd peatume võimuliialduse kui süüteo sisemise külje juures. Siin kerkib küsimus, milline tähendus on tahtlusel võimuliialduse toimepanemisel: kas võimuliialdus on tegu, mis on toimitud tahtlikult, või on võimuliialduseks ka tegu, mis on pandud toime ettevaatamatult. Maksev N. s. ei anna sellele küsimusele vastust. Sel asjaolul tuleb vaadata, millisele seisukohale on asunud selles küsimuses kohtupraktika. End. Vene sen. oma 1868. a. ots. nr. 347 ja 1881. a. ots. nr. 110 ütleb, et seadus näeb ette võimuliialdusena ainult sellise vastava teo, mis on pandud toime tahtlikult; võimuliialdus, mis on pandud toime ettevaatamatult või tähelepanematult, võib olla karistatav ainult § 110 põhjal. End. Vene sen. 1883. a. ots. nr. 15 on tähendatud, et kui tegu on pandud toime ilma tahtluseta üle astuda selle teoga usaldatud võimupiirest, siis ei kuulu see tegu § 338 alla. Samuti on end. Vene sen. oma 1876. a. ots. nr. 210 tähendanud, et kui notar teadis, et isikul puudus õigus vastavale aktile allakirjutamiseks, kuid siiski tõestas selle akti, siis on see

tegu võimuliialdus, mis on nähtud ette § 338; kui ta aga toimis seda ettevaatamatult, siis on see üleastumine, mis karistatav § 411 põhjal. Kõigest sellest võib järeldada, et võimuliialduseks on ainult need vastavad teod, mis on pandud toime tahtlikult, kuigi end. Vene sen. on oma otsuses (1879. a. nr. 90) tähendanud, et § 338 kohaldamiseks ei ole nõutav, et ametisolev isik oleks toiminud tahtlikult.

Kuna ametnike tegevusala on laiaulatuslik, siis võib ka võimuliialdus avalduda mitmekesiselt. Selle all võivad kannatada riigi, ühiskonna, seltskondlike organisatsioonide ja üksikute isikute huvid. Vabadus, au, isiku ja kodu puutumatus, kirjavahetuse saladus, tervis, varandus ja teised inimese õigused ja huvid võivad kannatada võimuliialduse puhul. Sellest järeldub, et võimuliialduse kui süüteo objektiks võivad olla üksikud kodanikud oma huvidega, juriidilised isikud, riigi ja üksikute riigiasutiste, samuti ka omavalitsuseasutiste heaolu ja kord.

Võimuliialduse kui süüteo mõiste, olu ning üldjuhtum on fikseeritud N. s. § 338 ning selle eest on määratavad karistused §§ 341, 342 ja 343, kuna aga võimuliialduse kui süüteo üksikud erijuhtumid on tähendatud N. s. §§ 344—350. Need on järgmised: 1) teise ametniku takistamine ametikohuste täitmisel (§ 344); 2) piinamine ja karmuste tarvitamine ametikohuste täitmisel (§ 345); 3) haavade ja kehavigastuste tekitamine ametikohuste täitmisel tahtlikult ja ilma tungiva või otsese vajaduseta (§ 346); 4) auhaavamine sõna või teoga ametikohuste täitmisel (§ 347); 5) seadusevastaselt või seaduslikult määratud korra vastaselt vahi alla võtmine (§ 348); 6) seadusevastaselt või seaduslikult määratud korra vastaselt läbiotsimise toimetamine (§ 349); 7) ametliku või erakirja avamine ilma sellekohase õiguse või korralduseta või seadusliku põhjuseta (§ 350). Peale nende süütegude võib võimuliialduse alla viia ka palju teisi ametialaseid süütegusid, nagu süüteod, mis tähendatud Nuhtl. sead. §§ 366—368, 388—391, 398—403, 419—425, kuigi need paragrahvid ei kuulu selle peatüki alla, mis käsitleb võimuliialdust. Siin ei ole ruumipuudusel võimalik peatuda nende paragrahvide juures.

N. s. § 340 näeb ette, et vastavatel tingimustel ei loeta võimuliialdust süüteoks, nimelt, tegu ei loeta võimuliialduseks, kui see tegu on võetud ette erakorralise abinõuna erakorralistel asjaoludel ja seejuures ametnik tõendab, et see erakorraline abinõu oli paratamatult tarvilik riigi huvides või et asja lahendamise vajaduse seisukohalt ta ei saanud ilma nähtava kahjuta või hädaohuta edasi lükata selle abinõu tarvitusele võtmist kuni ülemuselt loa saamiseni.

Eelpool on käsitletud võimuliialdust maksva N. s. järgi. Kuna see seadus kaotab maksvuse arvatavasti ligemal ajal ning selle seaduse asemel hakkab maksma Kriminaalseadustik (RT 56 — 1929), siis tuleb peatuda võimuliialduse kui süüteo põhimõtete juures ka selle seadustiku järgi.

Kriminaalsead. käsitleb võimuliialduse ja selle kui süüteo eest määratavaid karistusi § 598, kuna § 599 on tähendatud, milliseil juhtumel võimuliialdust ei loeta süüteoks. Paragrahvis 598 on väljendatud võimuliialduse mõiste, süüteo koostis ja karistus, kusjuures

kohtule on jäetud võimalus määrata vähemat või suuremat karistust vastavalt asjaoludele ning sihtidele, mida on soovinud taotleda ametnik võimuliialdusega, ning võimuliialduse järeldustele.

Kriminaalseadustiku § 598 esimese lõigendi järgi loetakse riigi- või omavalitsuseteenija süüdlaseks võimuliialduses, kui ta on saanud korda teenistusosalal teo: 1) milleks seadus või temale pandud ülesanne temale ei annud õigust, või kuigi andis, ei olnud selle kordasaatmiseks siiski seaduslikke põhjusi; 2) sellekohase võimu loata, kui seadusega nõuti sarnane luba, ning see tegu on saadetud korda tahtlikult või ettevaatamatult ja sellest on järgnenud tähtis kahju valitsemiskorrale, riigi, omavalitsuse või erahuville. Sama paragrahvi teine ja kolmas lõigend kõnelevad asjaoludest, millistel võimuliialduse eest tuleb määrata raskem karistus, nagu võimuliialdusel vägivalda või karistatava ähvarduse tarvitamine isiku kallal, võimuliialduse toimepanemine omakasu tõukel j. t., kuna neljandas lõigendis on tähendatud, kes loetakse riigi- või omavalitsuseteenijaiks. Seadustiku § 599 ütleb, et võimuliialduseks ei loeta juhtumit, kui riigi- või omavalitsuseteenija saadab korda mõnedel erakorralistel asjaoludel teenistusosalase teo, milleks seadus või temale pandud ülesanne ei annud temale õigust, mis aga hädatarvilik oli riigi huvides või mida asja tungivuse pärast kuni sellekohase loa saamiseni ei võidud lükata edasi.

Kriminaalseadustiku § 598 neljandas lõigendis on otseselt tähendatud, kes loetakse riigi- või omavalitsuseteenijaiks. See lõigend ütleb, et riigi- või omavalitsuseteenijaks loetakse isik, kes kannab kohuseid või täidab ajutist ülesannet riigi või omavalitsuse teenistuse alal. Seega riigi- ja omavalitsuste teenijaiks loetakse ametnikud, vabateenijad ja ülemäärased teenijad kui ka kõik need isikud, kes täidavad ajutist ülesannet riigi või omavalitsuse teenistuse alal, kuigi nad seejuures ei seisa koosseisudes ega oma teenijate üldisi teenistuslikke õigusi.

Võimuliialdus seisab Kriminaalseadustiku järgi teo toimepanemises teenistusosalal, milleks seadus ei annud õigust või milleks ei olnud seaduslikke põhjusi või milleks oli vaja sellekohase võimu luba, kusjuures teo all tuleb mõista täidesaatvate organite tegusid otseses mõttes kui ka kõrgemate ametnikkude käske ja korraldusi, sellele vaatamata, kas nad on antud kirjalikult või suuliselt. Võimuliialduse kui süüteo alla ei kuulu asjaajamise reeglite vormide või viiside rikkumine ametlike ülesannete täitmisel või tegude toimepanemisel, sest nende rikkumine ei moodusta tegu kui niisugust.

Võimuliialdusel toimepandud tegu loetakse süüteoaks, kui sellest järgnes tähtis kahju valitsemiskorrale, riigi, omavalitsuse või erahuvidele või vastavail juhtumeil sarnase kahju hädaoht. Ainult neil juhtumeil, mil süüdlane võimuliialdusel tarvitab vägivalda isiku kallal või karistatavat ähvardust või pani toime võimuliialduse omakasu tõukel, ei ole oluline tähtsa kahju järgnemine.

See kahju peab olema tähtis, kuna aga võimuliialdus mittetähtsa kahju puhul ei kuuluks Kriminaalseadustiku, vaid distsiplinaarseaduse alla niivõrd, kui selles on nähtud ette sellekohased normid.

Seejuures on seadus jätnud lahtiseks tähtsa kahju mõiste ulatuse ning seega jääb see kohtu otsustada, kas sel või teisel juhtumil kahju on olnud tähtis või mittetähtis, mis selgub antud juhtumi asjaolude põhjaliku ja igakülgse hinnangu ja süüdlase ning süüteo tähenduse ja selle järelduste kaalumisel.

Võimuliialduseks loetakse Kriminaalseadustiku järgi tegu, mis on pandud toime tahtlikult või ettevaatamatult. Seega on selles seadustikus otseselt väljendatud võimuliialduse kui süüteo sisemine külg. Et süüteks loetakse ka ettevaatamatult toimepandud teod, on põhjendatav seega, et riigi- ja omavalitsuseteenijad kui võimukandjad, riiklikus ja ühiskondlikus elus tähtsad tegelased ja rahva-teenijad on kohustatud täitma oma ülesandeid erilise ettevaatusega, kaaludes ja selgitades enne korralduste tegemist või üldse võimu avaldamist küsimusi põhjalikult nii vormilt kui ka sisult. Seega võimuliialduseks loetakse vastav tegu ka siis, kui ta on pandud toime järelemõtlematult või hooletult. Samuti ei vabasta riigi- või omavalitsuseteenijat karistusest võimuliialduse eest see asjaolu, et ta ei ole saanud aru oma ametlikest ülesandeist või maksvaist seadusist, sest kui meie Põhiseaduse § 4 järgi keegi ei või end vabandada seaduse mittetundmisega, siis seda enam ei saa olla seaduse mittetundmine vabandavaks põhjuseks riigi- ja omavalitsuseteeni-jaile.

Hädakaitse.

R. Ramler

Seadus lubab kodanikul karistamatult teostada hädakaitset, kuid karistab kodanikku selle liialdamise või ebaõigel ajal tarvitamise korral. Tekib paratamatult küsimus, mispärast riik lubab säärast teise isiku õigushuvide rikkumist ja isegi normeerib seda, kui samal ajal loeb kuritegeliseks igasuguse seaduse mitteaustamise. Kuid mitte põhjusega ei loeta hädakaitset vanimaks õigusvastasust kõrvaldavaks instituudiks, millel ei olevatki ajalugu ja mis algavat igavikust. Kuigi ta ei olnud seaduses ette nähtud, siiski tunnustati teda. Juba Cicero ütles, et hädakaitse on sündinud õigus, mitte kirjutatud (*non scripta, sed nata lex*). Inimesel ühiskonnas on loomupärane sund kaitsta ennast ja oma vara seadusevastase kallalekippumise vastu ja see sund ei kao vist iialgi. Tingituna kahtlemata sellest loomupärasest sunnist võime kuulda kaaskodanikelt sageli, kuidas lubatakse oma õigusvara rikkujat armetult tappa või vigastada, hoolimata sellest, kas tekib ähvardajale tõsisest hädakaitse seisukorda ja sellega vajadust kallalekippujale tõsisemat kehariket tekitada. (Õeldakse lihtsalt, miks ei või varast tappa, tema tegu on seadusevastane.) Alljärgnevad read olgu pühendatud sellele küsimusele, tugeades vastavale kirjandusele ja maksvaile seadusile.

Hädakaitse analüüsimisel peame eraldama selle kaks elementi: kallalekippumine, mis loob hädaohu, ja kaitse, mis kõrvaldab häda-

ohu. Kallalekippuja võib olla ainult inimene, sest et looma kallalekippumine pole seadusevastane nähe. Kaitse kallalekippuva looma vastu on küll kaitse, kuid sellel pole juriidilist tähendust, sest et hädakaitse kui õiguse instituut on võimalik ainult õiguse subjektide vahel. Pole tähtis, kas kallalekippuja isik on süüdiv või mitte ja kas seda teadis kaitsja. Näiteks: hädakaitse hullumeelse kallalekippumise vastu; väide, et kallalekippuja tegu siin pole süüdiv tegu ja selle vastu kaitsmine seega mitteseadusepärase, ei pea paika, kuna kallalekippumine on ikkagi süütegu, kuid isiku mittesüüdivuse tõttu ei panda talle seda süüks. Tavaliseks hädakaitse vormiks on muidugi kaitse süüdiva isiku kallalekippumise vastu. Kallalekippumine peab olema seadusevastane. Kaitse pole õigusstatud, kui teatud õigusvara äraandmine on kohustuslik. Indiviidi seisukohast on iga õigusvara puutumatu, kuid organiseeritud ühiskonnas ja riigis tuleb mõnikord loobuda mõnest õigusvarast üldsuse heaks, kas või alates vähimastki varanduslikust hüvest ja lõpetades eluga. Kuna kaitse on lubatud ainult seadusevastase kallalekippumise vastu ja hädakaitse on seadusepärase instituut, siis ei saa olla hädakaitset hädakaitse vastu. Eitades hädakaitset hädakaitse vastu, tuleb siiski tunnustada säärast õigust hädakaitse piirest üleastumisel. Varas, kes on tabatud varguselt, ei või juriidiliselt kaitsta tegevuse vastu, mis on sihitud temalt asja äravõtmisele ja areteerimisele, kuid ta võib kaitsta ennast peksmise vastu. Tekib veel küsimus, kas on lubatud hädakaitse valitsusvõimude vastu. Põhimõtteliselt on see küsimus kirjanduses otsustatud jaatavalt. Hädakaitse ei ole lubatud ainult valitsusorganite seadusepärase tegevuse vastu (näiteks: kohtupristavi seadusepärase tegevuse). Kuid siin tekib praktiline raskus: ei või lubada igal üksikul isikul teha hinnangut valitsusvõimude tegevuse seadusepärasuse kohta, sest et hädakaitset asendab siin kaebamise võimalus. Meil maksev N. s. vaikib sellest, kuid redaktsioonikomisjoni märkus osutab, et hädakaitseks on nõutav vaid kallalekippumise seadusevastatus, vaatamata kallalekippuja isikule, siis hädakaitse on võimalik ka valitsusvõimu mitteseadusliku tegevuse vastu.

Kallalekippumise hädaoht peab olema tõsine. Kallalekippuja kavatsus peab avalduma milleski konkreetses tahteteostamises, ta peab sisaldama hädaohtu. Hobusevarga mahalaskmine tallis kavatsusega takistada vargust, kui ei olnud mingit kallalekippumist varga poolt, ei ole hädakaitse. Hädakaitse peab olema samaaegne kallalekippumisega. Seepärast ei ole mõeldav hädakaitse, kui on ainult ähvardus, millel pole reaalselt iseloomu ja mis teostub alles kauges tulevikus. Hädakaitse õigus lõpeb: 1) kui lõppes kallalekippumine, vaatamata lõppemise põhjusile: kas loobus kallalekippuja ise oma kavatsusest või takistati teda teiste isikute poolt. Kallalekippumist sellest momendist alates enam ei ole, ja seega ei ole juriidiliselt hädakaitse lubatav. Kuid hädakaitse on põhjendatud, kui kallalekippuja ainult katkestas tegevuse; 2) kui kallalekippumine sai teoks ja seadusevastane tegu juba lõppes, kusjuures lõppe-

mise momendiks ei tule lugeda teo kordasaatmise juriidilist momenti, vaid kaitstava õigusvara tegelikku kaotust. Näiteks: süüteo puhul varanduse vastu kaitse ei lõpe asja võtmise momendiga, vaid kahjukannataja valdamise tõelise lõppemisega; kui varas tabatakse asjaga ja ta ei anna seda vabatahtlikult tagasi, siis vägivald seoses asja tagasivõtmisega käib hädakaitse mõiste alla. Vaieldav võib olla aga nende sammude juriidiline tähendus, mis võetakse tarvitusele varga kinnipidamiseks, kes põgeneb varastatud asjaga. Näiteks: lask vargale järele. Vene senat seletas, et varanduse kaitse ei lõpe valdamise lõppemisega, vaid see ulatub kaugemale. Kuid puhtkujulise hädakaitse korral peab olema kaasaegne hädaoht. Kui on hädaoht lõppenud, siis ei saa hädakaitsest juttu olla. Kuid mis hädakaitsest saab olla juttu, kui varas on selja pööranud, põgenenud. Kas haav seljas on hädakaitse!

Huvitav on küsimus, mille tõstis üles saksa kirjanduses Bekker, nimelt: kas käivad hädakaitse mõiste alla abinõud, mis võtab tarvitusele maja-, aia- jne. omanik või valdaja varguse või rüüstamise vastu. Omanik seab aeda lõksu ja automaatselt töötava relva, ja pärast osutub, et vigastada on saanud õunavargad. Analoogilisiks juhtudeks on vigastuste tekitamine plankudele või müüridele paigutatud naelte ja klaasikildudega. Kas võib isik, kes on seadnud üles säärased seadeldised, vabandada ennast hädakaitse õigusega? Enamus kriminaliste otsustab selle küsimuse jaatavalt, kui aga ei ole mindud hädakaitse piirest üle, minnes välja seisukohast, et kahju tekitatakse kallalekippumise momendil, siis säärane kahju tekitamine on hädakaitse konkreetse, reaalselt olemasoleva kallalekippumise vastu. Sel asjaolul, et need abinõud olid pandud valmis varem, pole olulist tähtsust, kuna, näiteks, igauks võib kaitsta ennast lastes ammu laetud revolvrüst; samul kaalutlusil polevat ka oluline neil juhtudel see asjaolu, et kaitsjal ei olnud otsest kokkupõrget kallalekippujaga.

Niisugune automaatselt töötama hakkava relvaga juht tuli ka Eestis 1928. a. ette. Meil maksev seadus lahendab küll hädakaitse aja küsimuse, kuid jätab lahendamata abinõude küsimuse. Kui võrd raske oli kohtutel otsustada seda küsimust ja kui võrd kõikuvalt otsustati, nähtub alljärgnevalt.

Virumaal keegi K., kelle juures oli pandud korduvalt toime murdvargusi, seadis üles oma korterisse jahipüssi nii, et ukse avamisel laeng püssist pidi tingimata tabama sissetungijat. Pärast seda K. lukustas ukse ja lahkus oma korterist. Sissetungimine korterisse leidis aset ja sissetungija sai surmavalt haavata. K. vastu tõsteti süüdistus tapmises, ja rahukogu mõistis ta süüdi, karistades 4-aastase sunnitööga, kuid otsustas esineda Vabariigi Valitsuse ees armuandmise palvega. Apelleerimisel kohtupalat kinnitas rahukogu otsuse ja K. kasseeris riigikohtusse. Riigikohus tühistas otsuse ja andis asja kohtupalatisse tagasi, andes juhiseks viia süütegu ettevaatamatu tapmise alla. Huvitav ongi nüüd kohtupalati teiskordne otsus hädakaitse analüüsimise suhtes.

Kohtupalat seab küsimuse üles, et kõigepealt tuleb jõuda otsusele juriidiliselt N. s. § 101 (hädakaitse) analüüsid, kas on olnud hädakaitse ainult isiku või ka varanduse suhtes. Kuna kuulsamate kriminalistide arvamused lähevad selles osas lahku (kas on võimalik hädakaitse ka varanduse suhtes), siis „...käesoleval juhul ei saa seda küsimust puhtteoreetiliselt käsitleda, vaid asja lahendamisel tuleb asjaolusid kaaluda eeskätt elulisest vaatekohast välja minnes. BES. § 683 ja N. s. § 101 järgi ei ole keelatud kaitsta oma varandust iga vägivaldselt eluruumidesse sissetungija vastu. Käesoleval juhul olid hädakaitse abinõud varem valmis seatud, kuna pealetungija korteriomaniiku äraolekul öösel varustatud soome pussiga, millega võis surmata või kehavigastusi sünnitada, majja sisse tungis, sealjuures akna ning ukse lukku purustades. Kodunt ära minnes oli kohtualune laetud pussi üles seadnud kui kuriteo ärahoidmise abinõu, ja ainult oma varanduse kaitseks varaste vastu ning oli tarvitusele võtnud kõik temast ärarippuvad abinõud, et see laetud puss tema lukustatud korteris ei osutuks hädaohtlikuks teistele kaaskodanikkudele.“ Kohtualune lukustas ukse ja andis majaperemehe kätte, hoiatades, et ta on seadnud midagi üles varaste vastu. „...Nii on prokuratuuri, samuti ka rahukogu poolt K.-le süüks arvatud teos tähendamata jäetud see asjaolu, et laetud puss oli K. poolt üles seatud oma varanduse kaitseks ainult varaste vastu. Pole ka kohtulikul uurimisel tõendatud, et puss oli üles seatud nimelt eesmärgiga tuppa sisseastujat tingimata surmata.“ Püss oli laetud peenete haavlitega, mis polnud tingimata surmav, kui oleks saanud arstiabi. Kõigil neil kaalutlusil kohtupalat mõistis K. kohtulikult õigeks. Üks kohtupalati liikmeist avaldas selles asjas oma eriarvamuse. Eriarvamuses ta seadis üles kaks küsimust: 1) kas hädakaitse on teostatav sarnasel kujul, et kaitsja äraolekul kaitseabinõud kallalekippumise puhul automaatselt tegutsema hakkavad, ja 2) kas meie seaduseandluse järgi on lubatav hädakaitse ka varanduslike õigusvarade rikke hädaohu puhul. Vastavat kirjandust tsiteerides ja maksvaile seadusile toetudes ta otsustab mõlemad küsimused jaatavalt, kuid süüteo sündmustiku hindamisel kaitseabinõude hädatarvilikkuse vaatekohalt leiab, et see kallalekippumine ei kannud sarnast iseloomu, mis oleks nõudnud äärmise abinõu — surma tekitamise — tarvitusele võtmist. Oleks võidud tarvitusele võtta abinõud, mis oleksid takistanud sissetungimist, kuid mis poleks rikkunud tähtsamat õigusvara (elu). Neid asjaolusid arvestades, nõuab süüdimõistmist hädakaitse piirest ülestumises.

Kaitse ei tingi mitte üksnes samaaegsust, kaitse vajalikkust teatud momendil, vaid ka hädavaajalikkust koha ja kallalekippumise tingimuste kohaselt (näiteks: öösel või üksikus kohas). Kuna kaitse võib ulatuda isegi kuni kallalekippuja elu võtmiseni, siis selline kaitsevägivald on lubatud vaid siis, kui hädaohu ei saa kõrvaldada vägivallata. Kuid selle tingimuse kindlakstegemine sõltub igast üksikust juhust ja selle tingimuse tunnuste kindlaksmääramine sea-

duseandlusega ei ole annud küllaldasi tagajärgi. Levita ütleb: „Hädaoht kaotada vähimatki hüve õigustab suurima vägivaldaga tarvitamise, kui seda hüve ei saa säilitada teisiti, ja vastupidi, hädaoht ka kõrgeima hüve vastu ei või õigustada vähimatki vägivaldaga, kui see vägivald on ületanud määrad, mis vajalised selle hüve kaitsmiseks.“ Hädakaitset ei või tarvitada, kui mõni muu abinõu võib kõrvaldada kallalekippumise. Näiteks, kui ma võides kõrvaldada igasuguse hädaohu, sulgedes ukse kallalekippuja ees, selle asemel tekitan kallalekippujale surma või vigastuse, siis muidugi vastutan hädakaitse liialdamise eest. Kuid põgenemise võimalus ei kõrvalda hädakaitse võimalust. Siin on maksev eetiline moment. Samuti ei saa nõuda kallalekiputavalt, et ta ei läheks teatud kohta, kus ta, kindlasti ette teades, võib langeda kallaletungi ohvriks.

Jääb veel hädakaitse piirest üleastumise küsimus. Hädaohul on iseloom, mida saab hinnata subjektiivselt ja objektiivselt. Kuna subjektiivset hinnangut on raske kontrollida, siis peab olema ka teatav objektiivne hinnang. Hirmul on suured silmad! Et hädakaitse tuleb ette affekteeritud olekus, siis seaduseandlus on võtnud seda vastutuse ulatuse määramisel arvesse ja on jätnud kohtule kergema karistuse määramise võimaluse. Hädakaitse piirest üleastumise korral tuleb juurde veel uus moment — tsiviilvastutus. Hädakaitse puhul tapmisel alimente maksta ei tule, piirest üleastumise korral aga tuleb.

N.s. on hädakaitse korraldatud laialipillatult: §§ 92, 101, 102, 103 ja piirest üleastumine: §§ 1467, 1493. Hädakaitse alla kuuluvana on eriti tähendatud elu, tervis, vabadus ja naisisikute au. Kriminaalseadustik määrab hädakaitse juba puhtal kujul. „§ 45. Süüteks ei loeta tegu, mis saadetud korda hädakaitse juures kaitsja enese või teise inimese isikulise või varandusliku hüve vastu sihitud seadusevastase kallalekippumise korral.“ Teine lõigend käsitleb hädakaitse piirest üleastumist. „Hädakaitse piiridest üleastumine kaitse liialdamise või ebaõigel ajal tarvitamise teel on karistatav ainult seaduses eriti ettenähtud juhtudel.“ Need juhud on nähtud ette seadustiku eriosa §§ 425, 436. Hädakaitse piirest üleastumisest on jäetud välja kaks juhtu: elu kallale kippumine ja vägistamine. Neil juhtudel on tapmine või kehavigastuse tekitamine lubatud subjektiivse hinnangu järgi.

Poliitilise politsei tekkimine Prantsusmaal.

Moodsa poliitilise politsei sünnikohaks tuleb lugeda Prantsusmaa, kus ta ellu kutsuti Louis XIV ajal.

Peab tähendama, et midagi praeguse poliitilise politsei taolist tundsid ka juba teised rahvad, ja isegi vanal ajal polnud selle institutsiooni põhimõtted tundmatud.

Vanade egiptlaste juures tegutses eriline politseiosa, n. nim. Matoi, kelle ülesandeks oli valvata selle järele, et maksev riigikord ei saaks vapustatud. Selle politseiosa eriülesandeks oli muu seas veel tööliste meeleolu üle valvamine, kes tegutsesid suurte templite ehitamise alal; kuna nende seas tekkisid tihti rahulolematused raske töö ja teiste elutingimuste tagajärjel, tuli politseinikel tööliste järelevalves eriti hoolas olla.

Spartas tegutsesid eriametnikud (arvult viis), kelle ülesandeks oli konstitutsiooni kaitse politseilises mõttes. Seal töötas ka hästi organiseeritud salapolitsei (koriüpteia), kelle ülesandeks oli valvata orjade meeleolu üle ja kõrvaldada kõik need, kes töötasid valitsuse vastu.

Vanade germaanlaste juures oli võim pealikute, hertsogite käes, kes olid ühel ajal kõrgemateks väejuhtideks, kohtunikeks ja politseivõimu teostajaiks. Isegi nende juures võime leida poliitilise politsei taolise instituudi. Nii kõneleb Felix Dahn („Die Könige der Germanen“), et hertsog (dux) Ebracharile allusid valvepostid, kes pidid kaitsma teid, mille kaudu võisid vaenlaste vürstide salakuulajad tungida tema piirkonda.

Kuid üldiselt pole loetletud asutisil midagi ühist moodsa poliitilise politseiga, kes, nagu tähendatud, sai oma alguse Louis XIV aegsel Prantsusmaal ja seal eriti politseiminister Fouché ajal eeskujulikult organiseeriti.

Peab ütleva, et poliitiline politsei ei tekkinud juhuslikult tähendatud kuninga valitsemise ajal, kes enese kohta tähendas: „l'état c'est moi“ (riik olen mina) ja kes drakooniliste korraldustega kutsus esile palju rahulolematust rahva seas. 1667. a. (19. märtsil), s. o. Louis XIV kuuendal valitsemisaastal asutati Prantsusmaal uus politseiline aparaat, n. nim. „haute police“, mis ongi meie aja poliitilise politsei eelkäijaks. Esialgu oli uus asutis mõeldud ainult pealinna, Pariisi, jaoks, kus kutsuti ellu eriline büroo: „bureau de confiance et de sûreté“, mille etteotsa seati „lieutenant général de police“. Alles 1699. a. asutati igas provintsis samasugune büroo, mille eesotsas seisis samuti kindral-leitnant; vahe seisis ainult selles, et Pariisi büroo ülem loeti tähtsaimaks oma kolleegide seas ja et temal oli õigus teatud juhtudel käsutada provintsi bürooülemaid.

„Haute police“ ülesandeks oli kindlaks teha, kes töötab kuninga ja seega — tolleaegsete arusaamiste järgi — riigi vastu. Et saada tegelikkude või arvatavate kuninga vaenlaste ja nende tgevuse jälile, seati ametisse hulk agente, keda rahvasuus varsti hakati kutsuma hallkuubedeks („robe grise“) ja kärbesteks („mouches“). See poliitiline politsei oli masside hulgas äärmiselt ebapopulaarne, sest agendid tungisid kodanike eraellu, mis nii kaugele läks, et ei juletud enam väljendada oma arvamusi ja hakati kartma parimaid tuttavaid ja isegi sõpru, sest võib olla on sõber ka agent. Ja agente võis leida kõikjal: munkade, teenijate, ohvitseride, toatüdrukute ja muidugi kõigepealt lõbunaiste seas.

Poliitilise politsei suur võim oli tol ajal seda rõhavam, et siis oli tema süüdistaja, ühtlasi kohtumõistja ja täidesaatev võim. Teiste

sõnadega, tollaegne Prantsusmaa oma poliitilise politseiga pakub samasugust pilti nagu mõni aeg tagasi üks teine Euroopa suurriik. Kui agendid teatasid oma ülemusele mõnest isikust, et ta on kahtlane, pisteti ta türmi ja sealt pääses ainult poliitilise politsei nõusolekul.

Louis XV ja Louis XVI ajal tegutses „haute police“ edasi ja suurendas aina oma võimu, kuna mõlemad tähendatud kuningad olid nõrga iseloomuga, keda oli kerge valitseda. Pariisi büroo ülem oli Louis XV ajal tähtsaimaks ja kardetavaimaks ametnikuks Prantsusmaal, keda hakati miskipärast kutsuma isamaa isaks, „père de la patrie“.

Suur prantsuse revolutsioon kõrvaldas arusaadavalt otsekohe ka „haute police“; uue riigikorra kaitse läks ajutiselt revolutsiooniliste komiteede kätte. See aga ei kestnud kaua. Juba 1796. aastal asutati eriline politseiministeerium ja selle juhiks kutsuti geniaalsemaid politseinikke, keda ajalugu tunneb, Joseph Fouché. See mees asus täie energiaga, kõige oma osavuse ja mõistusega poliitilise politsei ülesehitamisele ja juhtimisele.

Joseph Fouché, Otranto hertsog, sündis 1759. a. ja suri 1820. a. Revolutsiooni tekkimisel oli ta advokaadiks ja sai konvendi liikmeks, kus ta hääletas Louis XVI hukkamise poolt. 1798. a. määrati ta Prantsuse saadikuks Milaanosse, 1799—1802 ja 1804—1810 oli ta politseiministriks. Ta oli Napoleoni paremaks käeks ja koondas enda kätte õige suure võimu tänu sellele, et Napoleon oma alaliste sõdade tagajärjel pidi kehvalt viibima väljaspool Prantsusmaad. 1810. a. sepihtes ta salajasi läbirääkimisi Inglismaaga, Napoleoni surmavaenlasega, ja vallandati seetõttu ametist. Kuid juba 1813. a. kutsus Napoleon ta tagasi ja saatis ta eriülesannetega Rooma ja Neapoli. 1814. a. Napoleoni tähe langusel läks ta Bourbonide poole üle, kui aga Napoleon Elba saarelt tuli tagasi, sai ta uuesti Napoleoni politseiministriks, jäi aga sellena ühendusse Napoleoni vaenlastega Louis XVIII ja Metternich'iga. Pärast Waterloo lahingut astus ta ajutise valitsuse etteotsa. 1815. a. vallandati ta jällegi politseiministri kohalt — sest keegi ei julgenud teda enam usaldada — ja määrati prantsuse saadikuks Dresdeni. 1816. a. pidi ta lahkuma kui „kuninga mõrtsukas“ Prantsusmaalt ja Prantsuse teenistusest ja siirdus eraisikuna Austriasse, kus ta suri.

Arvamused Fouché üle, kes oma noores eas oli muu seas veel matemaatika- ja loodusteaduse-õpetajaks, lähevad väga lahku. Olgu tähendatud, et kuulus prantslane Balzac võrdleb Fouché'd suurimate ajaloo kurjategijatega, nagu keiser Tiberiusega ja Cäsar Borgiaga. XIX sajandi kirjanikud nimetavad Fouché'd „vastikuks äraandjaks“ (peab meeles pidama, et Fouché hääletas Louis XVI surmamise poolt ja teenis hiljem politseiministrina tema venna Louis XVIII all!), kes „tüssas Euroopat kõige tähelepandavamal viisil“. H. v. Hentig („Fouché, ein Beitrag zur Technik der politischen Polizei in nachrevolutionären Perioden“) vaatab Fouché'le kui masinimesele, kes „ainult mõtleb . . . ja ennast laseb juhtida vaid mõistusest“ (sedasama tähendati muu seas ka Dseržinski kohta). Paul Aretz (eessõnas

Fouché mälestuste juurde) tähendab, et seda meest tõukas tegevusele ainult „võimu ja suuruse ahnitsemine“. Olgu kuidas on, aga geniaalne oma alal oli Fouché kahtlemata ja seda ei eita ka tema vastased.

Fouché politsei organisatsioon oli otse eeskujulik. Ta lõi tiheda politseiasutiste võrgu mitte ainult Prantsusmaal, vaid ka naaberriiges. Kõik niidid jooksid kokku Pariisi politseiministeeriumi. Fouché seadis üles põhimõtte, et poliitilise politsei peaülesanne seisab poliitiliste kuritegude ärahoidmises (seega moodne põhimõte) ja sugugi mitte poliitiliste kurjategijate kahjutukstegemises pärast sündinud kuritegu. Lähtudes sellest põhimõttest, lõi Fouché eeskujulikult organiseeritud ja hästi funktsioneeriva teadete kogumise süsteemi. Fouché ütleb oma mälestustes, et tema põhimõtteks oli: „kui ainult kolm meest tuleb kokku, et järelemõtlematult kõnelda poliitiliste asjade üle, siis peab politseiminister sellest järgmisel päeval teadma.“ Meie leiame Fouché poliitiliste kuritegude vastu võitlemise süsteemi juures sarnaste moodsate abinõude tarvitamist, nagu poliitiliste kurjategijate albumi („biographie chouannique“), poliitiliste kurjategijate sala-koosolekute kohtade nimestiku jne.; meile ei tundu sarnased vahendid iseärástena, tuleb aga meeles pidada, et Fouché neid lõi ja et enne teda ei tulnud sarnastele mõtetele.

Kuid tõsiseks meistriks osutus Fouché poliitilise-politseilise praktika alal. Tema aimas instinktiivselt ette poliitilisi pöördeid (tal oli, nagu öeldakse, õigel ajal hais ninas, teisisi ei saa seda imestamisväärsset Fouché annet nimetada, kes, näiteks, nägi ette Bourbonide tagasitulekut troonile, kui neil endil polnud sellest veel aimugi), eelseisvaid poliitilisi keerulisusi ja tal oli õige arusaamine, mida parajal ajal ette võtta raskuste vältimiseks, ta ei oodanud sündmusi, vaid jõudis alati nendest ette. Ja keegi muu kui Napoleon ise sai aru Fouché annetest. Viimane tahtis saada välisministriks. Napoleon aga ütles: „Ei... Teie oskate õieti hinnata avalikku arvamist ja aimata ette sündmusi, neid ette valmistada ja juhtida õigetes roobastesse. Teie tunnete parteide taktikat, resurssi ja tahteid: politsei on teie eriala.“ Palju aitas Fouché'le tema tegevuses kaasa tema suurepärane inimeste tundmine, mis talle aitas otsida ja leida õigeid ja parimaid käsilasi ja hinnata vastaste võimu ja tähtsust. Oma praktilisi andeid ta ilmutas otsekohe politseiministeeriumi juhtimisele asumisel: ta sai kohe aru, et esimeseks eeltingimuseks poliitilise politsei edukale tegevusele on hästi täidetud laegas. Ja varsti oligi politseikassa raha täis. Tema maksustas, nagu ta ise tähendas, suurlinna ebavoorusi, et kindlustada riigi julgeolekut: hasartmängud ja prostitutsioon pandi maksude alla.

Nagu viimane asjaolu küllaldase selgusega näitab, ei olnud Fouché sugugi tagasihoidlik abinõude valikul, just tema kohta võib täie õigusega öelda, et tema tegevuse juhtlauseks oli: siht pühendab abinõu. Kuid sellele vaatamata hinnati tema tegevust kõrgesti, teda hindasid kõik valitsejad Prantsusmaal, keda tema teenis, teda hindas ka rahvas, kelle lemmikuks ta oli — kui imelik see meile esimesel pilgul ka ei paista. Kuid ei tohi unustada, et tema

tegi poliitilisest politseist korraliku asutise, kelle ülesandeks enam polnud kimbutada rahulikke kodanikke, vaid kaitsta riigikorda. Napoleon likvideeris 1802. a. politseiministeeriumi ja Fouché läks eraellu, arvata võib, et Napoleon hakkas veidi hirmu tundma oma ministri suurte annete pärast. Kuid juba 1804. a. seati politseiministeerium uuesti sisse ja selle juhtimisele kutsuti jällegi Fouché. 1810. a. tahtis Napoleon, nagu juba tähendatud, temast lõplikult lahti saada ja vabastas ta ametist ning kutsus tema asemele kohale Savary. Kuid sama Napoleon ei leidnud pärast Elbalt tagasitulekut paremat politseiministrit kui Fouché, olgugi, et ta teadis, et Fouché seisis lähedases ühenduses tema vaenlastega. Kõige paremini iseloomustab Fouché tähtsust politseiministrina Napoleoni välisminister Talleyrand, kes 1810. a. pärast Fouché lahkumist tähendas: „Tean ainult üht järeletulijat, see on Fouché ise.“

Fouché oli lõpuks ka teerajajaks politseilise luure ja vastuluure alal välisriiges. Nagu meie ajal, nii puudus ka tol ajal rahvusvaheline koostöö poliitilise politsei asutiste vahel, mis on seletatav mitmel põhjusel. Fouché'l aga olid — ei tohi unustada, et ta oli Napoleoni ministriks — tingimata tarvilikud andmed välisriigest. Et neid hankida, organiseeris Fouché ka välisriiges prantsuse poliitilise politsei keskkohiti, nagu seda meiegi ajal praktiseerivad mõned suurriigid. Sarnasteks Fouché keskkohitadeks välismail olid prantsuse agentuurid Hamburgis, Altonas, Berliinis, Viinis, Peterburis, Londonis ja isegi New-Yorgis. Ja välisasutiste võrk tasus end hiilgavalt ja oli Napoleonile tähtsaks teguriks, kuigi tema välisminister ka omalpoolt pidas ülal välisagentuure.

Peab tähendama, et mõned Fouché organisatsiooni põhijooned on seni alal hoidunud prantsuse politseis. Eriti tuleb seda öelda prantsuse poliitilise politsei keskkohast prantsuse siseministeeriumis („sûreté générale“), mis on otseseks järeletulijaks Fouché vastavale keskkohale tema poolt juhitud politseiministeeriumis.

Eradetektiivid kaubamajades.

R. Kivi

Eradetektiivide süsteem on, nagu teada, Lääne-Euroopa riiges väga levinud, eriti neis riiges, kus alustasid tegevust eradetektiivid: Ühendriiges ja Inglismaal. Muidugi mõista jagunevad ka seal selle ala spetsialistid kahte liiki: 1) soliidsetel alustel töötavad eradetektiivid, resp. bürood ja 2) ebasoliidselt töötavad isikud ja ettevõtted. Viimaste hulka kuuluvad enam-vähem kõik need bürood, mis tegelevad ainuüksi perekondlike saladuste ja perekonnaelu uurimisega lahutusprotsesside, pärandusajade jne. läbiviimiseks. Need ettevõtted ei vääri tähelepanu ja neist ei ole ka allpool juttu.

Hoopis teise iseloomuga ja tõsise tähtsusega on need eradetektiivide ettevõtted, mis tegelevad kaubanduse ja tööstuse alal kaubandusliku või tööstusliku spionaaži vastu võitlemiseks, varguste ja

pettuste ärahoidmiseks suurtes ettevõtetes jne. Nende ülesannete täitmisel tuleb ka soliidsetel ettevõtetel tegemist teha ühe või teise isiku perekonna- ja eraeluga, kuid sootuks teiste eesmärkidega.

On selge, et ametnikud — kriminalistid — ei kõlba sarnaste ülesannete läbiviimiseks, seda just seepärast, et nad ametnikud on ja ei saa tihti toimida nii, nagu võivad toimida eraisikud. Pealegi ei suudaks ükski riik ülal pidada kriminaalpolitseid, kui viimane peaks seisma ainult mõnede firmade teenistuses.

Kõige paremini on eradetektiivide tegevus organiseeritud Ühendriiges ja Inglismaal, kus kaubanduse ja tööstuse „Secret Service“ mängib tähtsat osa ärielus. Inglismaal tegutsevad eradetektiividena suuremalt osalt endised kriminaalametnikud, kes, omades suuri kogemusi ja vilumusi, siirduvad pärast pikaajalist teenistust eraellu, kus teenistus kahtlemata kergem ja vähem hädasohtlik, seejuures aga leidlikele isikuile veel küllalt tulutoov. Huvitav on seejuures märkida, et, näiteks, Londonis on 150 eradetektiivbüroo ümber, mille olemasolust laiem publik ei teagi, mis pole märgitud ei aadress- ega telefoniraamatuisse. Neid saab ainult politseist ja neid ei anta igapähele. See on tarvilik selleks, et hoida nende büroode teenistuses seisvate isikute tegevust suures saladuses. See näitab ühtlasi, et inglise politsei on veendunud nende büroode tegevuse tähtsusest inglise ärielus, kus bürood moodustavad n. öelda politsei nägematu abijõu.

Kõnesolevate büroode teenistuses sisab hulk naisterahvaid, kes tegelevad peamiselt suurtes kaubamajades. Nende kolleegid ei tea muidugi aimatagi, et need osavad, alati heatujulised ja kenad müüjannad on tegelikult detektiivid ja nende järelevalve all seisab kaubamaja.

Londonis tegutseb terve rida delikatess-suurettevõtteid, mis varustavad sadasid restorane toiduainetega. Kui nüüd üks neist ettevõtetest leiutab mingisuguse uue delikatessi, siis tehakse selle kasuks hiiglareklaami, kusjuures aga viimase võimaluseni hoitakse saladuses uue delikatessi hind ja omapärasus. Seda muidugi selleks, et konkurendid ei saaks õigel ajal retsepti jälile. Nüüd algab konkurentsfirmade tormijooks uuele retseptile. Tööle asuvad nende erilised ametnikud, tihti ka mõned eradetektiivid, et kätte saada retsepti, et — kui viimast õigel ajal ei saada — kindlaks teha, kuidas on delikatess lõonud publikus läbi, kuivõrd on uus leiutus tulutoov jne. Sääraste andmete eest makstakse vastavaile isikuile õige suurt tasu. Ettevõtte, millele tormi joostakse, peab ennast aegsasti kaitsma, ja ta teeb seda eradetektiivide abil, kellela oleks vist küll võimatu rohkem kui paar päeva saladust firma käes hoida, sest konkurentide poolt pakutavad summad on liigagi suured, ja nii mõnigi ametnik ei suuda vastu panna kiusatusele.

Paljudes Londoni restoranides ei tasuta arveid kelnerile, vaid otsekohe kassasse viimase poolt väljaantud arve põhjal. Nagu aja- jooksul on selgunud, kasutavad mitmed restoranides käijad isikud lühikest vaheaega arve üleandmise ja raha maksmise vahel kassas, et arvet veidi „parandada“. On selge, et sarnased arvete „paran-

dused“ võivad tuua restoranidele suur kahju, kui nad muutuvad massiliseks nähteks. Selle ohu vältimiseks palkavad restoranid viimasel ajal eradetektiive, kes peavad külalisi silmas ja peavad ära hoidma kõnesolevaid parandusi.

Ka tööstus vajab tihti eradetektiivide abi: on vaja saladuses hoida uusi leiutisi ja selle järele valvata, et ei tehtaks keelatud joonistusi, on vaja lasta valvata töölisi, et ei kõrvaldataks töö ajal väärtuslikumaid esemeid vabrikust jne. See ala on eriti raske, sest vastavad detektiivid peavad olema eeskujulikud töölised: raske füüsilise töö kõrval peavad nad vahet pidamata valvama teatud arvu või mõne teatava töölise töö ja käitumise järele. Nende detektiivide hulgas leidub sageli väga häid spetsialiste, kes oskavad hästi tööd teha mitmel erialal. Nii jutustab M. J. Vilkins, keda loetakse Inglismaal parimaks eradetektiiviks kaubanduse ja tööstuse alal („Commercial detective“), et üks tema kolleegidest olevat olnud mõne kuu jooksul: kaupade pakkijaks ühes suures kaubamajas, ühe suurema tekstiilvabriku raamatupidajaks, võõraste juhiks Londonis, ühes suurems tehases eestööliseks ja lõpuks kerjuseks Piccadilly tsirkuses. Peaks küll selge olema, et kõigi sarnaste ülesannete läbiviimiseks lühikese aja jooksul peab olema palju teadmisi, kogemusi, tahet ja muidugi ka veel õnne.

Sama M. J. Vilkins'ile tehti ühe suure tööstuskontserni direktori poolt ülesandeks selgitada, mil viisil ja teel korrespondeerib direktori tütar ühe firma ametnikuga, keda direktor ei sallinud. M. J. Vilkins astus selle ülesande läbiviimiseks ettevõtte teenistusse ja paigutati samasse büroosse, kus oli ametis tähendatud ametnik.

Detektiiv katsus kõigepealt võita ametniku usaldust, kuid vaatamata kõigile katseile ei läinud korda seda võita: nähtavasti oli ametnik juba valmistatud ette igasugustele võtetele oma armsama isa poolt. Tuli valida teine tee. Lõpuks läks Vilkins'il korda leida saladusliku kirjavahetuse tee. Postkastiks oli mõlemale noorele inimesele — isa, s. o. direktori mantli tasku. Direktor oli muidugi üllatunud, et tema ise sel viisil võimaldas noortele salajast kirjavahetust pidada. Ta võttis teise palitu — ilma taskuteta ja näis, et kõik on korras. Varsti pärast seda aga kadusid mõlemad: ametnik põgenes salaja direktori tütreaga. Nii võib eradetektiivi tegevus lõppeda tagajärjetult, kuigi seatud eesmärk on saavutatud.

Väga palju leidub „salakuulajaid“ suurte firmade kantseleides ja — nagu näitab eradetektiivide büroode praktika — on salakuulajateks firmade kõrgemad ametnikud, enamalt jaolt n.-nim. asjade valitsejad (sollicitors), kelle käes enam-vähem kõik firma saladused. Samale M. J. Vilkins'ile tehti ühe ettevõtte direktori poolt ülesandeks selgitada, mil viisil satuvad kõik selle ettevõtte saladused ühe tähtsa konkurendi kätte. See ülesanne oli raske ja nõudis palju vaeva, seda enam, et eradetektiivi ülesannetes oli pühendatud ka firma kantselei juhataja. Siiski läks detektiivil korda paljastada süüdlast, kelleks osutus just firma kantselei juhataja. Veidi pikantsena näib see, et kantselei juhataja pani erilist rõhku süüdlase peatsele leidmisele ja õhutas eradetektiivi alati tööle!

Inglaste-müüjate viisakus ja täpsus on kuulsad üle maailma, ja inglise äride peapõhimõteteks on: tuleb alati, aga tõesti ka alati viisakas olla ostja vastu, sest „ostjal on alati õigus.“ Paljudel Londoni äridel on teistes inglise linnades oma osakonnad, mille müüjate tegevuse ja ülalpidamise kohta on peaosakonnal Londonis vaja saada aeg-ajalt ülevaade. Selleks palgatakse muidugi eradetektiiv, kes peab ostjana (kes muuseas kuskil kunagi midagi ei osta, vaid ainult laidab, isegi sõimab, alati kurjustab, nagu ajutine leivaisa seda kirjutab talle ette) sõitma provintsilinnadesse ja sealolevatesse vastava firma osakondadesse. See pole kuigi tänuväärt ülesanne: päevade kaupa olla kunstlikult kuri ja laita seal, kus laita pole midagi; eriti raskeks teeb selle ülesande vast see tõsiasi, et, väikesed erandid välja arvatud, müüjad on alati korrektsed ja vastutulelikud ja naeratavad kurjusi kuuldes. Eradetektiivi töö pole üldse kerge ega lõbuasi!

Alevid Soomes ja Lätis.

Oskar Angelus

Meil kerkis mõne aja eest päevakorrale alevite linnadeks kuulutamise küsimus, kusjuures alevid ise, vähemalt nende valitsused ja volikogud olid vähem sellest küsimusest huvitatud kui kõrvalseisvad asutised ja isikud.

Nüüd tõstab selle küsimuse uuesti üles Viljandi linnapea A. Maramaa oma brošüüris: „Maavalitsuste kaotamine ja valdade ümberkorraldamine“, mille peasiht on küll näidata maavalitsuste olemasolu ülearusust, milles aga puudutatakse ka alevite linnadeks muutmise küsimust. Hr. Maramaa arvamus on: „Meie omavalitsused olgu maal vallavalitsused, linnades linnavalitsused. Peale nende ei tunnusta me mingisuguseid muid omavalitsusi. Maavalitsused kaotame. Alevid nimetame linnadeks.“

Nagu teada, muudeti meil 1926. a. Vabariigi Valitsuse otsusega viis alevit linnadeks: Nõmme (RT 82 — 1926), Põltsamaa (RT 68 — 1926), Tapa (RT 68 — 1926), Türi (RT 68 — 1926) ja Tõrva (RT 68 — 1926) ja seda nende elanikkonna soovil. Alles jäid sellest ajast 17 alevit, mis seni alevitena on jäänud püsima: Antsla, Elva, Jõgeva, Jõhvi, Kallaste, Keila, Kilingi-Nõmme, Kunda, Kärkla, Mustla, Mustvee, Mõisaküla, Narva-Jõesuu, Otepää, Sindi, Suure-Jaani ja Võõpsu.

Hr. Maramaa arvates olevat muudetud eeltähendatud alevid linnadeks seepärast, et nad olevat suuremad teistest, mitte linnadeks muudetud alevitest. See ei ole päris täpne. N.-Jõesuus oli tol ajal 3400 elaniku ümber, Mustvees — 3100 elaniku ümber, Mõisakülas — 2500 elaniku ümber, Mustvees ja Kundas — kummaski 2300 elaniku ümber, kuna Tõrvas oli ainult 2200 elaniku ümber, Põltsamaal — 3000 elaniku ümber ja Türil — 3200 elaniku ümber. Muutmise

sündis elanikkonna soovil, kusjuures ühel juhul tuli ilmsiks, et linnaks muutmise otsus oli tingitud ainult tahtest pääseda maavalitsuse kontrolli alt.

Seni ei ole vaieldud alevite linnadeks muutmise vastu, kui elanikud seda ise soovivad, kuid allesjäänud alevitest pole ükski tahtnud linnaks saada. Hr. Maramaa tähendab õieti, et alevid on astunud linnadeliitu, mis on täiesti loomulik, kuna neil on hoopis rohkem ühist linna- kui maaomavalitsustega; hr. Maramaa aga eksib, kui ta tähendab, et alevid „nõuavad, et neid kuulutataks linnadeks“. Vähemalt ametlikult pole seda nõutud, võib olla, et siin ja seal on sellest omavahel juttu tehtud. Üks alev tõstis küll mõne aja eest selle küsimuse üles, kuid asi jäi miskipärast soiku.

Küsimus on nüüd järgmine: kuna alevid ja linnad erinevad meil maksvate seaduste põhjal võrdlemisi vähe üksteisest, oleks ehk täiesti otstarbekohane muuta alevid linnadeks, et saada ühtlust nende omavalitsuste kohta nii järelevalve kui muu suhtes. Selle vastu ei saa vaielda. Veidi imelikuna paistab see, kui väikesed alevid (Võõpsus, näiteks, on ainult 500 elaniku ümber) või alevid, mis pole õieti muud kui suured külad, millel pole linnadega muud ühist, kui et neis asub väikesel maa-alal võrdlemisi palju elamuid ja inimesi, saavad linnadeks ja ainult seetõttu, et neid ühel või teisel kaalutlusel tehti aleviteks. Linna all oleme tegelikus elus harjunud mõistma mingit majandus- ja kultuurelu keskust; missugune keskus ses mõttes on, näiteks, Kallaste või mõni teine alev? Või milline linn on omavalitsus, kus asub vaevalt 500 elanikku? Õige, Saksa maal leidub praegugi linnaõigusega omavalitsusi, kus on 100 ja 200 elaniku vahel, kuid need on ajaloolised jäänused, on linnad, mis omal ajal kandsid täie õigusega linna nimetust, aastasadade jooksul aga olude muutusel tagurpidi läksid ja ainult nimepidi on jäänud linnadeks. Muidugi võib tekkida küsimus, kas poleks siis õige sarnaseid aleviteid, kui tahetakse ilmtingimata näha veel ainult linnu, tagasi viia valdade alla? Vaevalt leidub ühtki valda, mis niisugust alevit tahaks tagasi võtta oma piiridesse. Nii et päris lihtne see alevite linnadeks muutmise küsimus paušaalselt võetuna ei ole, kuigi, võib olla, ülepääsematuid raskusi ka ette pole näha.

Et seda küsimust valgustada võimalikult laiemalt, toon allpool alevite seisukorra Soomes ja Lätis (viimase kohta ei saa õieti üldse alevitest kõnelda, kuna seal neid polegi, võiks õieti rääkida ainult endistest Läti alevitest, mis nüüd linnadeks on muudetud).

Lätis tegutsesid aleviomavalitsused iseseisvate omavalitsusüksustena kuni 1928. a., kusjuures nende tegevuse seaduslikuks aluseks polnud nagu meil veneaegne aleviseadus, vaid Läti oma 15. nov. 1920. a. ajutine seadus. Üldse oli Lätis 27 alevit, mille elanike arv kõikus 500 ja 4500 vahel ja mille maa-ala kõikus 300 ja 100 hektaari vahel. Neist 27 alevist muudeti linnadeks kuni 1928. aastani 11 nende elanikkude soovil, kuna 16 jäid edasi tegutsema iseseisvate alevitena.

Läti seim, arvestades asjaolusid, et linnade ja alevite vahel

tegelikult vahet ei ole, kuna alevite tulude ja kulude eelarved seati kokku samade põhimõtete ja reeglite alusel nagu linnadeski, ja kuna aleviomavalitsused võtsid makse samadel alustel nagu linnadki, otsustas 1928. a. kõik olemasolevad alevid muuta linnadeks.

Kuni 1928. aastani muudeti Lätis linnadeks järgmised alevid (nagu tähendatud, nende elanikkude oma soovil): Ainaži (Heinas-te), Aluksne (Marienburg), Kraslava, Krustpils (Kreitsburg), Līvāni, Madona, Plavinas (Stokmanshofi), Rigas-Jurmala (Riiha mere-rand), Rujiena (Ruhja), Smiltene ja Auce.

Eeltähendatud seadusega muudeti ülejäänud alevid linnadeks ja nimelt: Ape (Hoppa), Balvi, Karsava, Kemerī, Lejasciems (Leisk), Mazsalace, Ogre, Preiļi, Priekule, Salacgrīva, Sigulda (Segevaldi), Strenči (Stakelni), Varakļāni, Gulbene (Alt-Schvanenburg), Vilāni ja Vilsīte.

1928. a. seadusega muudeti eranditult kõik alevid linnadeks, ei olnud, teiste sõnadega, ühtki juhtumit, kus alev (kas või väikese elanike arvu pärast) oleks viidud tagasi valla alla, sarnaseid ettepanekuid üldse ei tehtud valdade ega ka alevite poolt.

Mul oli juhus 1930. a. Riias viibides kõnelda selle küsimuse üle Läti siseministeriumi omavalitsuse departemangu direktoriga, kes muu seas tähendas, et seni sel reformil ei ole olnud mingisuguseid ebasoovitavaid tagajärgi (mida alul ehk kardeti), vaid vastuoksa, uued linnad täidavad oma ülesandeid samasuguse *eduga nagu varem* madki vastava elanike arvu ja maa-alaga linnad.

Nii et Läti kord, mille olud vastavad enam või vähem meie omadele, näitab, et meie alevite linnadeks muutmise kava pooldajatel on kindel alus ja juba proovitud eeskujuga põhimõtete läbiviimiseks. Lätis oli reformi läbiviimine kergem, võib olla, ehk ainult seetõttu, et aleviseadus ja aleviomavalitsustes maksev kord üldiselt sugugi ei erinenud linnaomavalitsuses maksvast korrast. Aga ka meil pole see vahe ju suur. Ainsaks vastuväiteks jääb vist ainult eeltoodud kaalutus, et iga elanike summa arvu kogunemist väikesele maa-alale ei saa ainult selle arvu tõttu nimetada linnaks, kuid kui tahetakse saada suurt linnade arvu (18 asemele korraga 35!), siis võib suurema mureta muuta alevid linnadeks.

Sootuks teine olukord kui Lätis valitseb meie põhjapoolse naabri juures Soomes.

Kõigepealt peab tähendama, et alevite kohta leidub Soome seaduseandluses õige vähe määrusi. Õieti käsitlevad alevite seaduslikku alust ainult kaks paragrahvi maakogukondade seaduses, §§78 ja 79.

§ 78 järgi võib alev tegutseda erikogukonnana või vastava maakogukonna osana (umbes see, mida meie nimetame alevikuks, kuid teatud omavalitsuse õigustega). § 79 määrab: 1) et alevid oma asjade ajamisel käivad samade seaduste järgi nagu linnadki ja 2) et alevid, mis tegutsevad maakogukonna osana, võivad määrata oma elanikele erimakse (peale maksu, mis läheb vastava maakogukonna heaks) niivõrd, kui aleviomavalitsused üldse on õigustatud määrama

makse, kuid mitte enam kui 2% maksukohuslaste maksustatavaist tuludest viimase hindamise järgi.

Alevi õigused antakse omavalitsusele erilise Vabariigi presidendi määrusega, milles loetletud ka uue alevi maa-ala. Varematal aegadel hoolitses riik uue alevi maa-ala eest, s. o. alevi asutamisel võõrandati vastav maa-ala ja riik ostis maa välja. Alates 1919. a. loobuti sellest viisist ja sellest ajast peale hakati alevaid asutama ka eraisikuile kuuluvail maa-aladel, jättes viimased nende omanduseks kõigi maa-alal lasuvate õiguste ja kohustustega.

Nagu juba tähendatud, käivad alevid üldiselt linnade kohta maksvate seaduste järgi, tähtsamaist erandeist on allpool jutt. Alevil on oma volikogu ja täidesaatev organ alevivalitsuse näol, mis on korraldatud linnavalitsuse eeskujul. Alevivalitsuse esimees valitakse volikogu poolt eluksajaks. Tema abilisteks on neli alevivalitsuse liiget. Alevite jaoks on pandud maksuma erijuhtnöörid, mille halb külg seisib selles, et igal alevil olid oma erijuhtnöörid, mis tihti läksid üksteisest sootuks lahku. Nüüd on Soome linnade liidu poolt töötatud välja üldised erijuhtnöörid, mis on võetud tarvitusele üle riigi väikeste muudatustega ühes või teises alevis, mis on tingitud kohalistest oludest.

Kuid alev moodustab iseseisva omavalitsuse üksuse ainult administratiiv-mõttes, sest ta jääb, näiteks, edasi selle maakogukonna alla, kuhu ta kuulub varem, samuti jääb ta vastava kihelkonnakohtu tegevuspiirkonda.

Alevi asutamisel ja teotsemisel on võimalik ka sarnane moodus, et alev jääb edasi selle maakogukonna osaks, mille piires tema asub. Alevi liikmeil on sarnasel puhul kõik maakogukonna liikme õigused ja kohused. Sarnane alev võib aga rippumatult maakogukonnast, mille piiresse tema kuulub, ajada oma eriasju, eriti muidugi majandusasju. Kuid tegelikult on piiratud niisuguse alevi tegevus ka viimases mõttes, sest tema sissetulekud on väikesed, nagu eelpool juba tähendasin. Sarnase alevi seisukord oli toodud ka ainult huvitava näitena, missuguste õiguste ja võimalustega alevid on Soome seaduste järgi võimalikud. Tegelikus elus sarnane kord mingit osa ei mängi, kuna Soomes on alles jäänud ainult üks kirjeldatud tüüpi alev. Majanduslikud olud ei luba sarnastel alevitel areneda.

Eelpool tähendasin paaril korral, et üldiselt käivad alevid Soomes sama seaduste järgi nagu linnadki. Neil peavad olema kinnitatud aleviplaanid; ehituskorralduse, tuletõrje, tervishoiu ja vastaval juhul sadamakorralduse alal maksab neis sama kord nagu linnadeski.

Mõnes osas erinevad alevid linnadest siiski. Alev jääb edasi vastava kihelkonnakohtu alla. See on praktiliselt tähtis ja tähendab seda, et alev ei kannab alama astme kohtu ülalpidamiskulusid, nagu seda peavad tegema linnad, neid kulusid kannab riik tervelt. Riik kannab alevites kõik politsei ülalpidamisega seotud kulud, kuna linnades kannab riik $\frac{2}{3}$ osa kuludest ja linn — $\frac{1}{3}$. Siis kannab riik veel rahvakoolide kuludest: alevites — $\frac{2}{3}$ (nagu üldse maal) ja

linnades — $\frac{1}{4}$. On selge, et sarnaste soodustuste juures ei mõeldagi Soomes alevitest teha linnu, s. o. Soomes — tingitult muidugi erilistest majandusoludest — näeme just vastupidist pilti kui Lätis. Viimasel ajal pole Soomes üldse asutatud linnu, vaid ainult aleveid, mis on jäänud aleviteks edasi ja ei pretendeeri linna kõlavale tiitlile. Seepärast näeme Soome alevite seas mitu sarnast, mis elanike arvult kaugelt ületavad mõne linna.

Alevi oma korraldustest ja määrustest üleastumisse puutuvate küsimuste arutamiseks on igas alevis n.-nim. heakorrakohus, mis selles osas vastab linnade magistraalidele. Heakorrakohtu esimehe ja liikmete kandidaatide valimine sünnib alevivolikogu poolt, kes valimistest peab avalikult kuulutama. Valimiste tagajärjed saadetakse ühes kõigi valitud isikutesse puutuvate dokumentide ja kirjjavahtusega alevivalitsuse kaudu maahärrale, kes kinnitab kandidaatide seast kohtu esimeheks selle, kelle leiab selleks kõige sobivama olevat; liikmeteks kinnitab maahärra neid, kes on valimistel saanud kõige rohkem hääli.

Surnultsündinute registreerimisest.

Teofil Teder

Surnultsündinuks tuleb lugeda need lapsed, kelle elussündimine kandmisaja järel võimalik, kuid pärast sündimist ei avaldanud ühtki elumärki, s. o. ei hinganud ega karjunud (Juhtn. prs. a. statist. lehtede täitmiseks § 21, RT 30 — 1931).

Perekonnaseisu seaduse § 34 (RT 191/192 — 1925) põhjal surnultsündinute üle tehakse ainult surmaakt, lapsele nime andmata.

Kui selgub, et laps pärast emaihust lahkumist kas või päris lühikest aega on elanud, siis ei saa registreerida Perekonnaseisu seaduse § 34 korras, vaid tuleb seada kokku nii sünni- kui ka surmaakt.

Surnultsündinu kohta akti koostamine surmaregistris tõendab, et elav, õigusvõimeline isik ei sündinud. Pidades seda silmas, tuleb perekonnaseisuametnikul, et vältida ebaõiget sissekannet, teha kindlaks, kas laps ehk pärast emaihust lahkumist veel ei elanud, s. o. ei hinganud või ei karjunud. Kahtluse puhul ei võta perekonnaseisuametnik toimingut enne ette, kui kahtluse all olev asjaolu on selgitatud (Prs. s. juhtn. § 6, RT 48 — 1926).

Surnultsündinu mõistest ja Perekonnaseisu seaduse juhtnööri § 51 (RT 27 — 1931) järeldub, et perekonnaseisuametnikule ei tule teada anda sissekandmiseks surmaregistrisse neid looteid, kes heidetud välja emaihust enne kuuekuulist kandmisega. Kui perekonnaseisuametnikule esitatakse niisuguse loote registreerimise avaldus, ei tule seda järelikult rahuldada.

Kodaniku soovil võib perekonnaseisuametnik anda temale õiendise, et alla kuue kuu vanune loode ei kuulu registreerimisele ja loote matmiseks ei ole takistusi perekonnaseisuameti poolt (Prs. s. juhtn. § 52, RT 48 — 1926).

Surnultsündinut registreerimiseks teada andma on kohustatud samad isikud, kes sünni registreerimiselgi, s. o. esimeses järjekorras

lapse vanemad või üks neist; on lapse isal kui ka emal võimatu isiklikult registreerimisele ilmuda, olgu surma, raske haiguse või mõne muu mõjuva põhjuse tõttu, teatab surnultsünnist perekonnaseisuametnikule mõni vanemate lähem sugulane või naaber, korteri- või majaperemees (Prs. s. §§ 29, 30, RT 191/192 — 1925).

Surnultsündinu registreerimise tähtaeg on sama, mis surmaregistreerimisel, s. o. registreerimiseks tuleb teada anda perekonnaseisuametnikule kolme päeva jooksul (Prs. s. § 52).

Ei esita teadaande kohuslased surnultsünni teadaannet kolme päeva jooksul, võetakse nad vastutusele Prs. s. juhtnõõride § 43 (RT 48 — 1926) alusel R. N. S. § 29 põhjal.

Muidugi mõista, et 4—5-kuulise loote mitteregistreerimise eest vastutusele ei saa võtta, kuna niisugune ei kuulu registreerimisele (K.-s. adm.-o. kiri 7. maist 1931 nr. 184 Satserinna valla perekonnaseisuametnikule).

Vastsündinud laste leitud laipade registreerimisele asub perekonnaseisuametnik politsei protokollil alusel (vt. Prs. s. §§ 54, 55), kusjuures, kui kindlaks on tehtud, et laps on ka elanud, tuleb seada kokku nii sünni- kui ka surmaakt.

Surnultsündinu registreerimisel on surmaakti formulari trükitud tekst ainult niivõrd tarvitata, kui seda on võimalik asjakohaselt tarvitada. Formulari tekstis ülevõetud sõnad tuleb tõmmata läbi sirgjoonega (Prs. s. j. § 12, RT 48 — 1926).

Prs. s. juhtnõõride § 51 muutmise (RT 27 — 1931) on antud üksikasjalisemad juhtnõõrid surnultsündinu akti koostamiseks. Sellele vaatamata tuleb sel alal veel sageli eksimusi ette.

Surnultsündinud lapse sünni dokumenteerimine on ühtlasi tema surma dokumenteerimine, ja et see ainult surmaregistrisse kantakse, siis peab aktist olema näha, et sünd oli ühtlasi surmajuhtum. Aktis märgitav sünniaeg ja -koht on ühtlasi surnultsündinu surmaaeg ning -koht. Surnultsündinud laps registreeritakse surmaregistris ainult perekonnanimega. Järelikult märgitakse ka akti äärel akti numbri all ainult perekonnanimi; samuti surmaregistri tähestikku kantakse surnultsündinu ainult perekonnanimega.

Kuna surnultsündinu kohta koostatud akt peab tõendama ka tema päritolu ja sugu (vt. Prs. s. juhtnõõride § 65, RT 48 — 1926), tuleb aktis registreerida peale surmaregistri formularis nõutavate andmete, mis võimalikud täita, ka surnultsündinu vanemate nimed ja perekonnanimed, vallaslapse suhtes ainult ema nimi ja perekonnanimi, alaline elukoht ja surnultsündinu sugu. Surnultsündinu vanuse asemel tuleb märkida tema kandmisaeg, näiteks 7 kuud, 7—8 kuud, 8—9 kuud, 9 kuud, üle 9 kuu (vt. ka Juhtn. perekonnaseisuaetn. statist. lehtede täitmiseks § 24).

Lahtrid „elukutseline tegevus“, „alaline elukoht“ ja „perekondlik seis“ jäävad surnultsündinu aktis täitmata, soovikorral võib neisse märkida vastavad andmed vanemate kohta, tähendades kelle kohta käivad need andmed.

Surnultsünni põhjus märgitakse ainult siis, kui sünnitaja sai asjatundliku abi, arsti või ämmaemanda arvamuse järgi, muil juh-

tumeil märgitakse põhjusena „teadmata“ (vt. ka Juhtn. perekonnaseisuametn. statist. lehtede täitmiseks § 25).

Matmise koht, akti koostamise aeg ja teadaandja kohta nõutavad andmed märgitakse, nagu harilikult, surmaaktis (vt. Prs. s. § 55, RT 191/192 — 1925, Prs. s. j. § 45, RT 27 — 1931).

Edasi olgu juhitud tähelepanu, et kui esineb juhtum, kus tuleb registreerida surnultsündinud kaksikute kohta aktid, siis tuleb aktis märkida ka surnultsünni kellaaeg (tund ja minut), et oleks võimalik teha vahet, kumb kaksikutest on varem surnult sündinud, vastasel korral, eriti kui on tegemist ühest ja samast soost kaksikutega, ei oleks mingit vahet kaksikute aktide vahel, need oleksid täiesti ühesisulised ja võib tulla arvamusele, et on tegemist teiskordse aktiga ühe ja sama surnultsündinu kohta.

Toon siin näitena ühe surnultsündinu kohta koostatud akti.

TALLINNA LINNA
perekonnaseisuamet.

Surmaregister.

Lhk. 491.
Vorm nr. 3.

Nr. 43.

Putnik

Tuhat üheksasada kolmekümne teisel
aastal *jaanuari* kuu *viieteistkümnendal* päeval
sündis surnult *Tallinnas, Linna Keskhaigemajas, Kirikuaia tänav 8, Putnik. Jaan ja Leida-Johanna Putnikkude abielust sündinud poeglaps*
vanus *kandmise aja järgi 8–9 kuud*
elukutseline tegevus *isal: autojuht*
alaline elukoht *vanematel Tallinnas, Kristiine tänav 12–1*
surma põhjus *platsentaar vereringpoolu takistused.*

Maetakse *Tallinna Kalamaja kalmistule.*

Käesolev akt on tehtud tuhat üheksasada 32 aastal
jaanuari kuu 16 _____ päeval *surnultsündinu isa Jaan Putniku*

teadaande põhjal.

Allkirjad:
Teadaandja: *Jaan Putnik.*

E. Rosenstrauch
Perekonnaseisuametnik.

Tallinna linna perekonnaregistrisse köide 8, lhk. 496, 497 sisse kantud 20. I 1932.

E. Rosenstrauch
Perekonnaseisuametnik.

Muidugi käib surnultsündinu akti koostamise eel vastava statistilise lehe täitmine. Selleks kasutatakse surnultsünnileht (vorm nr. 5). Surnultsünni statistilise lehe täitmiseks on antud juhatusi-Kohtu- ja Siseministri juhtnöörides perekonnaseisuametn. statist. teatelehtede täitmiseks §§ 21—26 (RT 45 — 1926 ja RT 30 — 1931, art. 202).

Sagedase veana esineb siin ebaõige statistilise lehe valik. Iga surnultsünni kohta peab olema täidetud vastav surnultsünnileht vorm nr. 5, lillakas-roosat värvi, mis peab kandma surmaregistri akti järjekorra numbrit, mitte sünniregistri akti järjekorra numbrit, kuna surnultsündinu ei kanta sünniregistrisse, vaid ainult surmaregistrisse. Ka on viga, kui surnultsünni kohta täidetakse surmaleht ja vahel koguni kaks lehte, nii sünni- kui surmaleht. Lehe täitmisel tuleb hoolitseda selle eest, et kõigile küsimustele oleks korralikult vastatud. Sageli pole aga surnultsünnilehel leiduvatele küsimustele pööratud küllaldast tähelepanu (Riigi statistika keskbüroo seletuskiri statistiliste lehtede täitmisel ettetulevate sagedamate ning olulisemate vigade kohta 10. XII 1931 nr. 390).

Perekonnaseisu seaduse § 36 põhjal märgitakse surnultsündinu perekonnaregistrisse vanemate leheküljel, erilehekülge tema jaoks avamata. Nii tuleb abielus sündinud surnultsündinu kanda isa ja ema erileheküljele, väljaspool abielu sündinud surnultsündinu ainult ema erileheküljele. Prs. s. juhtnööride § 65 (RT 48 — 1926) põhjal märgitakse surnultsündinute kohta vanemate leheküljel laste nime lahtris ainult lapse sugu, näiteks „surnultsündinud tütar“, „surnultsündinud poeg“, ning surmalahtris tema surma- (sünni-) aeg ja -koht.

Kuna surmaakti koostamisega ei ole ühenduses sunduslik perekonnakirjade sisseseadmine surnultsündinu vanematele (Prs. s. juhtn. § 60, RT 27 — 1931), siis võib ka ülemineku ajajärgul, s. o. ajal, kui kõigile Eesti kodanikele ei ole veel perekonnakirjad avatud, surnultsündinu jääda mõnel juhtumil perekonnaregistrisse kandmata seni, kuni vanematele avatakse omavalitsuses perekonnakiri.

Lõpuks olgu tähendatud, et surnultsündinud vallaslast ei saa seadustada Balti eraseaduse III k. § 173 korras.

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv- osakonna tegevusest 1931/1932. eelarveaastal.

1931/32. eelarveaastal töötati osakonna poolt välja järgmised seaduste ja määruste eelnõud: 1) Eesti Vabariigi saksa rahvuse kultuurnõukogu valimismäärus (RT 63 — 1931 art. 506); 2) Eesti Vabariigi saksa rahvuse III kultuurnõukogu valimisjaoskonnad (RT 64 — 1931 art. 522); 3) Eesti Vabariigi saksa rahvuse III kultuurnõukogu valimisjaoskondade muudatus (RT 66 — 1931 art. 532); 4) Eesti Vabariigi saksa rahvuse III kultuurnõukogu valimisjaoskondade muudatus (RT 79 — 1931 art. 608); 5) Posti-

jaamade sõidutakside muudatus (RT 91 — 1931 art. 674); 6) Alevivalitsuste arvepidamise kord (RT 102 — 1931 art. 726); 7) Rahvusnimekirjade pidamise määruse osalise muutmise määrus (RT 107 — 1931 art. 760); 8) Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse korralduse määruse osalise muutmise määrus (RT 6 — 1932 art. 48); 9) Vallavalitsuste arvepidamise kord (RT 23 — 1932 art. 180).

Tähtsaks alaks administratiiv-osakonnas omavalitsustele on perekonnaseisuaktide arhiiv, kuhu on koondatud:

a) endised koguduste perekonnaseisuaktide arhivaalid (82 koguduse), arvatud välja need, mis nende vaimulike käes, kes Perekonnaseisu seaduse alusel täidavad perekonnaseisuametniku ülesandeid; b) Eesti ev.-luteriusu kiriku konsistooriumi ja apostliku-oigeusu kiriku sinodi arhivaalid. Sellesse arhiivi koondatakse ka perekonnaseisuaktide teisendid, mis perekonnaseisuametnike poolt lahtiste lehtedena ministeeriumile saadetakse möödunud aasta eest igal jaanuarikuul. Aktide teisendid hoitakse arhiivis alal iga ametniku ja akti liigi järgi korraldatult pappkaante vahel; kui raamatule vastav arv lehti on kogunenud, köidetakse aktid raamatuks.

Aruandeaastal anti perekonnaseisuaktide arhiivi 48053 perekonnaseisuakti teisendit, eelmisist aastaist oli arhiivis 205.971 teisendit, nii et 1. aprilliks 1932 oli arhiivis üldse 254.024 perekonnaseisuakti teisendit. Üldse on arhiivis arhivaale 216,82 jooksvat meetrit.

Perekonnaseisuametnik-vaimulikeks on nende kirikute ja usuühingute vaimulikud, kellel Perekonnaseisu seaduse jõusseastumiseni maksvate seaduste põhjal oli õigus registreerida perekonnaseisu muudatusi. Teiste kirikute ja usuühingute vaimulikud võivad olla perekonnaseisuametnikeks, kui Vabariigi Valitsus neile on annud vastava loa. Perekonnaseisuametnikud-vaimulikud registreerib ametisse Kohtu- ja Siseministeerium vastavate usuühingute või nende liitude keskvalitsuste ettepanekul, kusjuures vaimulik peab vastama Perekonnaseisu seaduse § 8 nõuetele.

Perekonnaseisuametnik-vaimulike registreerimisest ja nende ametnikkude arvust pakub ülevaadet järgnev tabel:

Usuühingute liigid	Perekonnaseisuametnik- vaimulikke :			
	Oli 1. aprillil 1931	Aruandeaastal		Oli 1. aprillil 1932.
		registreeritud	vabastatud	
1. Ev.-luteriusu	129	1	1	129
2. Apostliku-õigeusu	115	4	1	118
3. Juudi usu	1	—	—	1
Kokku:	245	5	2	248

Aruandeaastal saadeti perekonnaseisuametnike poolt perekonnaseisuaktide arhiivi 48053 perekonnaseisuakti teisendit. Aktide arv üksikute liikide järgi on järgmine:

Perekonnaseisuametnikkude liikide nimetus	Esitatud aktide teisendite arv:			
	Sünni	Abielu	Surma	Kokku
1. Omavalitsuse	14.591	3.362	11.544	29.497
2. Ev.-luteriusu	4.697	4.635	6.440	15.772
3. Apostliku-õigeusu	1.034	585	1.104	2.723
4. Juudi usu	30	2	26	58
5. Välisesituste	1	2	—	3
Kokku:	20 353	8.586	19.114	48.053

Akte tuli paranduste ja täienduste tegemiseks tagasi saata omavalitsuste perekonnaseisuametnikele 78 juhul ja perekonnaseisuametnik-vaimulikele — 52 juhul, kokku 130 juhul.

Aruandeaastal on kohal revideeritud 22 omavalitsuse ja 13 usuühingu perekonnaseisuametniku, kokku 35 perekonnaseisuametniku asjaajamist. Revideerimistel leitud korratuste pärast tagandati ametist 3 perekonnaseisuametnikku (Kallaste alevi, Kihelkonna valla ja Satserinna apostliku-õigeusu koguduse), kuna teistele perekonnaseisuametnikele, kelle tegevuses leidis puudusi, määrati nende puuduste kõrvaldamiseks tähtajad.

P e r e k o n n a n i m e d määrati 9 isikule (4 perekonnale), kes seadusega määratud tähtajal ei olnud endale võtnud perekonnanimed.

Riigikogu poolt 12. juulil 1930 vastuvõetud Perekonnanimede muutmise seaduse (R.T. 57 — 1930 art. 388) põhjal on perekonnanimede muutmine Kohtu- ja Siseministeeriumi ülesandeks. Eesti Vabariigi kodanike palvel võib Kohtu- ja Siseminister otsustada muuta nende perekonnanimed, kui selleks on mõjuvaid põhjusi, nagu nime halb või labane tähendus, võõrkeelne kuju, halb kõla, soov eristada nime, kui see on liiga laialt tarvitusel, või soov hoida alal sugukonnanime.

Aruandeaastal muudeti perekonnanimed 88 perekonnal (231 isikul).

Ühingute, seltside ja nendeliitude registreerimise seaduse (R.T. 37 — 1926) ja Usuühingute ja nendeliitude seaduse (R.T. 183/184 — 1925) põhjal on ühingute, usuühingute ja nende liitude registreerimine Kohtu- ja Siseministeeriumi ülesandeks. Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-osakonna ülesanne sel alal seisab uute ühingute registreerimises, registreeritud ühingute põhikirjade muudatuste regist-

reerimises ja tegevuse lõpetanud ühingute registrist kustutamises. Ühingute põhikirjad ja nende muudatused registreeritakse ministri otsusel, kuna registreerimise ettevalmistus ning tehniline töö on registreerimisasjade juhataja korraldada.

Aruandeaastal vaadati ühingute ja nende liitude registreerimisasju läbi ja otsustati järgmiselt:

Registreerimisasjade liigid	O t s u s t a t u d		
	jaatavalt	eitavalt	K o k k u
1) Uued põhikirjad:			
a) Ühistegelised ühingud	79	31	110
b) Ainelist kasu mittetaotlevad ühingud	437	56	493
d) Aktsiaseltsid ja osäühingud	7	—	7
e) Usüühingud	4	4	8
Kokku:	527	91	618
2) Põhikirjade muudatused:			
a) Ühistegelised ühingud	161	23	184
b) Ainelist kasu mittetaotlevad ühingud	91	21	112
d) Aktsiaseltsid ja osäühingud	17	1	18
e) Usüühingud	1	—	1
Kokku:	270	45	315
3) Ühingute likvideerimise toimetused:			
a) Ühistegelised ühingud	60	—	60
b) Ainelist kasu mittetaotlevad ühingud	7	—	7
d) Aktsiaseltsid ja osäühingud	2	—	2
Kokku:	69	—	69
Kõik kokku:	866	136	1002

Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse muutmise seaduse (R.T. 32 — 1926 art. 52) ja selle seaduse täiendamise seaduse (R.T. 42 — 1931 art. 296) alusel korraldatakse ühistegelistes asutistes sundslikke välisrevisjone revisjoniliitude poolt. Iga ühistegelise ettevõtte peab olema ühe revisjoniliidu liikmeks. Teotsevad ja asutatavad ühingud on kohustatud astuma revisjoniliitu kuue kuu jooksul, arvates ühingu registreerimise päevast. Kui ühing selle aja jooksul ei ole alanud tegevust, peavad asutajad sellest teatama Kohtu- ja Siseministeeriumile ühingu registrist kustutamiseks. Ministeerium kustutab ühingu registrist ka siis, kui ta ei ole saanud seitsme kuu jooksul teadaannet tegevuse alguse kohta ja kui kogutud andmetest nähtub, et ühing ei ole alanud oma tegevust (§ 70).

Kooperatiivühingutele peetakse ministeeriumis erinimestik, kuhu märgitakse millisesse revisjoniliitu ühing kuulub ja millal on liit teostanud ühingu välisrevisjone.

Revisjoniliitudesse on kooperatiivühinguid liikmeteks astunud ja nendes ühingutes on aruandeaastal välisrevisjone teostatud järgmiselt:

Revisjoniliidu nimetus	Revisjoni- liitu koonu- nud koopera- tiivühingute arv.	Revideeritud ühingute arv
1) Eesti Ühistegeline Liit	1318	838
2) Põllumajandusliikude ühisuste rev.-liit	1102	720
3) Ühistegeliste ettevõtete rev.-liit „Ühistöö“	64	31
4) Masinatarvitajate Ühingu Liit	295	139
5) Eesti Ühistegeline Kindlustuse Keskseits	184	107
6) Turbaühingute Liit	205	71
7) Eesti Tarvitajate-Ühisuste Keskühisus	211	134
8) Kartuliühingute Liit	44	23
9) Viljakasvatuse Ostu-Müügiühingute Liit	4	—
Kokku:	3427	2063

Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse muutmise ja täiendamise seaduse (R.T. 42 — 1931 art. 296 ja R.T. 32 — 1926 sead. nr. 52) § 70 põhjal kustutati registrist 504 kooperatiivühingut, mis ei olnud alanud tegevust. Sama seaduse § 79 põhjal võeti vastutusele 82 ühistegelise asutise juhatuse liikmed. Sundlikvideerimisele määrati § 38 p. 5 alusel 5 ühingut.

Aruandeaastal likvideeriti 3 suletud ühingu varandused.

Kodakondsuse asjade lahendamisest pakuvad ülevaadet järgnevad tabelid:

a) Kodakondsusse on võetud vastu:

Seaduslik alus	Kodakondsusse vastu võetud		Palveid järeldotsueta jätud
	Perekondi	Isikuid	
1) Kodakondsuse seaduse §§ 7—13 põhjal naturalisatsiooni korras	390	568	17
2) Kodakondsuse seaduse §§ 1, 2 ja teiste põhjal Eesti kodanikeks tunnustatud	82	156	34
Kokku:	402	724	51

b) Kodakondsusest on vabastatud:

Millise riigi kodakondsusse läinud	Kodakondsusest vabastatud	
	Perekondi	Isikuid
Läti	36	75
Saksa	44	65
Soome	14	30
S. N. V. Liidu	11	15
Danzigi vabalinna	2	4
Poola	1	3
Austria	1	1
Ameerika Ühendriikide	1	1
Rootsi	1	1
Belgia	1	1
Kokku:	112	196

Omavalitsuste ajutise järelevalve seaduse (R.T. 78 — 1919) alusel minister teostab administratiiv-osakonna kaudu üldist järelevalvet kõigi omavalitsuste üle ja otsekohest järelevalvet linna- ja maaomavalitsuste ning vähemusrahvuste kulturomavalitsuste üle, valla- ja aleviomavalitsuste otsekohest järelevalvet aga maavalitsuste kaudu.

Seega allusid aruandeaasta lõpul administratiiv-osakonnale järelevalvekorras otsekohe 18 linna- ja 11 maaomavalitsust ning 2 vähemusrahvuste kulturomavalitsust, ja omavalitsuste kaudu — 374 valla- ja 17 aleviomavalitsust.

Linnavolikogude, maavolikogude, vähemusrahvuste kultuurnõukogude ja kultuurvalitsuste tegevuse seaduslikkuse järele valvamiseks saadetakse linnavolikogude, maavolikogude, kultuurnõukogude ja kultuurvalitsuste protokollide ärakirjad administratiiv-osakonnale, kes need vaatab läbi ja kahe nädala jooksul (eelarvete suhtes ühe kuu jooksul), ärakirjade kättesaamisest arvates, otsused täitmisele lubab või, kui nad seadusevastased, nende vastu kohtus tõstab protesti.

Linnavolikogude tegevuse üle järelevalve teostamisest pakuvad ülevaadet järgnevad arvud: läbi vaadati kokku 231 protokoll (kõige rohkem Kuresaare — 17, kõige vähem Narva — 9) 2272 otsusega (esikohal Tallinn 347 otsusega, viimasel kohal Paldiski 42 otsusega), millest lubati täitmisele 2065 otsust, saadeti ümberotsustamiseks tagasi 47 otsust, kinnitati 146 otsust, jäeti kinnitamata 9 otsust ja protesteeriti 5 otsust (Rakvere 2, Petseri, Võru ja Nõmme 1).

Revideeriti Türi, Narva, Rakvere, Haapsalu, Võru, Tartu ja Valga linnavalitsuste asjaajamist ja arvepidamist. Revideerimistel leitud puuduste kõrvaldamiseks tehti vastavad korraldused.

Aruandeaastal vaatas osakond järelevalvekorras läbi 35 maavolikogu protokoll (kõige rohkem Järvamaa ja Pärnumaa 5 protokolliga) neis leiduva 510 otsusega (esikohal Pärnumaa 59 otsusega, viimasel kohal Valgamaa 24 otsusega), millest lubati täitmisele 484 otsust, anti ümberotsustamisele 18 otsust ja protesteeriti 8 otsust.

Revideeriti Petseri, Võru ja Tartu maavalitsuste asjaajamine ja arvepidamine. Võru maavalitsuses osutus asjaajamine heaks, kuna Petseri ja Tartu maavalitsuste asjaajamises leiti puudusi, mille kõrvaldamiseks tehti vastavad korraldused.

Järva, Petseri ja Saare maavalitsused olid vallavalitsuste järelevalvet teostanud nõrgalt ja puudulikult, millest teatati kohalikkudele prokuröridele nende maavalitsuste liikmete kohtulikule vastutusele võtmiseks.

Edasi vaadati läbi 6 vähemusrahvuste kultuurnõukogu protokollis neis leiduva 75 otsusega, millest lubati täitmisele 68, anti uuesti otsustamiseks 4 ja protesteeriti 3. Läbivaadatud vähemusrahvuste kultuurvalitsuste koosolekute protokollide arv oli 71 neis leiduva 481 otsusega (sakslastel 42 protokollis 392 otsusega ja juutidel 29 protokollis 89 otsusega), millest lubati täitmisele 478 ja anti uuesti otsustamiseks 3.

Peale selle on kontrollitud 284 isiku saksa rahvusnimekirja ja 35 isiku juudi rahvusnimekirja võtmise toimetused.

R e v i d e e r i t i: Keila, Liigvalla, Kõrgesaare, Suuremõisa, Keina, Emmaste, Kõnnu, Kolga, Kasepää, Kokora, Asuküla, Avinurme, Senno, Petseri, Irboska, Vilo, Satserinna, Kulje, Hellamaa, Kaarma-Suure, Kihelkonna, Mustjala, Leisi ja Maasi vallavalitsuste ja Kärkla, Kallaste, Jõhvi, Narva-Jõesuu, Mustvee ja Võõpsu alevivalitsuste asjaajamist ja arvepidamist. Leitud korratustest teatati prokuröridele: 1) Keila vallavanema, vallavanema abide ja vallasekretäri ja revisjonikomisjoni liikmete ja 2) Kihelkonna vallavanema ühe abi kohtulikule vastutusele võtmiseks. Vähemate puuduste kõrvaldamiseks määrati tähtajad. Minister tagandas ameti- oskamatusse pärast ametist lõplikult Liigvalla, Kihelkonna ja Vastse-Otepää vallasekretärid.

Maavalitsuste poolt revideeriti 286 vallavalitsust ja 14 alevivalitsust. Revideerimisi toimetati üksikute maade viisi järgmiselt (sulgudes alevite arv): Viru 38 (3), Järva 14, Harju 30 (1), Lääne 20, Saare 4, Pärnu 41 (3), Viljandi 19 (1), Tartu 64 (5), Valga 19, Võru 28 (1), Petseri 9.

Vaadati läbi 133 omavalitsuse sundmäärust; nendest avaldati Riigi Teatajas 69 linna-, 19 maa- ja 10 alevivolikogu sundmäärust, kokku 98 sundmäärust; paranduste tegemiseks saadeti tagasi 22 linna-, 9 maa- ja 4 alevivolikogu sundmäärust, kokku 35 sundmäärust.

Muudeti Esna ja Anna, Voltveti ja Kilingi, Kurista ja Lustivere, Undla ja Rakvere, Mustjala ja Loona, Torgu ja Abruka, Laimjala ja Uuemõisa, Kihelkonna ja Lummada, Vastemõisa ja Olustvere, Taevere ja Olustvere ning Vastemõisa ja Suure-Kõpu valdade piirid. Moisekatsi vald nimetati ümber „Mooste“ vallaks, Aleksandri vald — Triigi vallaks. Kirna vallavalitsuse jaoks määrati uus asukoht

Jatkati juba eelmistel aastatel alatud postijaamade võrgu kokkutõmbamist. Suleti 15 hobusepostijaama.

Anti luba 1 avaliku matmispaiga asutamiseks, kuna palved 1 avaliku matmispaiga ja 1 eramatmispaiga asutamiseks loandmise asjas jäeti tagajärjeta. Kinnitati 12 avaliku matmispaiga plaanid.

Sellekohaste seaduste ja määruste alusel võtsid administratiiv-osakonna ametnikud ministeeriumi esindajatena osa järgmiste alaliste komisjonide koosolekutest: 1) tulumaksu peakomitee; 2) riigi liikumata varanduste maksukomisjon; 3) koolimajade ehitusfondi komisjon; 4) kinnisvarade hindamise peakomitee; 5) riikliku ehituslaenu komitee; 6) riigi statistika nõukogu; 7) arhiivnõukogu; 8) tariifnõukogu ja 9) riigiraamatukogu nõukogu. Peale selle võttis abidirektor ministeeriumi esindajana osa Põllutöökoja valimiste üleriiklikust komiteest.

Kohtuotsuseid.

Raudteejaamade einelaudadelt ei või trahterimaksu terve aasta peale ette määrata koos üldise trahterimaksu määramisega. (Riigikohtu adm.-osak. t. nr. 408-I — 1933.)

Trahteriäri seaduse § 25 p. 1 (RT 105 — 1928) järgi ei või raudteejaamade einelaudadele määrata trahterimaksu rohkem kui 50% einelaua eest makstava rendi summast. Nagu sama seaduse § 25 tekstist nähtub, esineb raudteejaamade einelaudade maksustamine trahterimaksuga linnaomavalitsuse kasuks erandina üldisest korrast ja erineb teistest trahteriäride maksustamisest selle poolest, et neilt võetava trahterimaksu suurus ei olene selle maksu jaotusest äride vahel, mis peab teataval ajal läbi viidama, vaid einelaua eest makstava rendi suurusest, s. o. sellest, kuipalju einelaua eest tegelikult renti tasutakse. Kuna raudteejaamade einelaudadelt võetav trahterimaks on seoses einelaua eest makstava rendi summaga, siis see maks juhul, kui renti alandatakse või kõrgendatakse, vastavalt kas alaneb või tõuseb. Seepärast erinevalt üldisest trahterimaksust, mis määratakse terve aasta peale kindlaks jaotamise teel, võib selle maksu suurus aasta kestel muutuda, kui muutub makstav einelaua rent, mispärast selle maksu ettemääramiseks terve aasta peale koos üldise trahterimaksu määramisega enne maksuaasta algust ei ole seaduslikku alust.

Linnaomavalitsuse perekonnaseisuametnik tuleb lugeda omavalitsuste järelevalve korra mõttes alluvaks vahenditult Kohtu- ja Siseministeeriumi järelevalvele. (Riigikohtu adm.-osak. t. nr. 362-I — 1933.)

Perekonnaseisu seaduse (RT 191/192 — 1925) § 24 põhjal, kui ei ole tarvis esialgses aktis sisulisi muudatusi teha, võib perekonnaseisuametnik ise võtta ette aktidesse sattunud vigade parandamist, §§ 42 ja 51 ettenähtud juhtudel võib perekonnaseisuametniku otsuse peale vahenditult kaevata adm.-k. korras rahukohtuni-

kule; § 28 järgi on igal isikul õigus juhtida perekonnakirja vea peale järelevalveasutise tähelepanu. Sama seaduse § 10 järgi on omavalitsuse perekonnaseisuametniku kohta maksev üldine omavalitsuste järelevalve kord. Riigikohtu üldkogu otsuses 12. dets. 1931 (Riigikohtu otsused 1931 — nr. 2) on seletatud, et perekonnaseisuaktide kohtu teel parandamise otsustamine Adm.-kohtu korras kuulub rahukohtunikule vastava valveasutise algatusel ning et järelevalveasutise kohus on astuda samme aktide parandamiseks. Perekonnaseisu seaduse § 10 põhjal tuleb linnaomavalitsuse perekonnaseisuametnik lugeda omavalitsuste järelevalve korra mõttes alluvaks vahenditult Kohtu- ja Siseministeeriumi järelevalvele ning seega kuuluvad ka Perekonnaseisu seaduse põhjal kõik järelevalveasutise kohustused ja õigused Kohtu- ja Siseministeeriumile vahenditult, aga mitte linnavalitsuse kaudu. Linnaseaduse § 95 ei õigusta lugeda linnavalitsust perekonnaseisuametniku suhtes järelevalveasutiseks Perekonnaseisu sead. §§ 10 ja 28 mõttes, vaid § 95 määrab perekonnaseisuametkonna alluvuse linnavalitsusele. Järelevalveasutise all ei tule aga käesoleval juhul mõista ülemust, vaid järelevalveasutist omavalitsuste järelevalve seaduse kohaselt.

Jahtide ja mootorpaatide eest linnamaksu tähtajaks mittetasumise korral ei saa seda maksu nõnda kahekordselt, vaid Adm.-sissenõudmise s. tähendatud viivitusprotsendiga. (Riigikohtu adm.-os. t. nr. 433-II — 1933.)

Kui ligemalt vaadelda Linnade sissetulekute jne. seaduse (VSKK 1917 nr. 274, art. 2010) §§ 102 ja 103, siis nähtub, et jahtide ja mootorpaatide maksustamisel § 103 seoses § 102 ei saa võtta. § 102 ütleb, et maks jalgratastelt ja iseliikuvatelt sõidukitelt, samuti ka jahtidelt ja mootorlootsikutelt (§ 2 p. 27) võetakse kõigilt, kes peavad linnas sõiduks jalgrattaid ja iseliikuvaid sõidukeid, samuti jahte ja mootorlootsikuid, kuna § 103 räägib, et isikud, kes on ühes linnas jalgrataste ja iseliikuvate sõidukite pealt maksu tasunud, on samast maksust vabad, kui nad sõidavad teises linnas (pri peredviženii v drugom gorode), ning on lisatud juurde § 103 teises lõigendis, et maksuvõtmise juures jalgratastelt ja iseliikuvatelt sõidukitelt (samodvižušših ekipažei) kohaldatakse §§ 76—78 ettenähtud juhised, s. t. muu seas (§ 78), et sellelt, kes ei ole õigel ajal maksu tasunud või tasunud vähemal määral, nõutakse sisse tasumata summa kahekordses suuruses. Nii ei piirdu § 103 ainult üldmõistega — iseliikuvad sõidukid, sest § 103 otseselt tähendab, et maksuvõtmise juures jalgratastelt ja iseliikuvatelt sõidukitelt kohaldatakse §§ 76—78 ettenähtud juhised (pravila). Seega § 103 üldse ei puuduta jahte ja mootorpaate ja ei ütle, et maksuvõtmise juures jahtidelt ja mootorpaatidelt tuleb kohaldada §§ 76—78 ettenähtud juhiseid, mispärast linnavolikogul puudub seaduslik alus võtta vastu määrust selle kohta, et jahtide ja mootorpaatide omanikud, kui nad ei tasu mää-

ratud maksu tähtajal, peavad selle maksu (Linna sissetulekute jne. seaduse § 78 järgi) kahekordselt tasuma (100%). Põhjendamatu on arvamus, et säärasel juhul jääb jahtidelt ja mootorpaatidelt linnade heaks võetav maks õhku rippuma, sest nende esemete pealt määratud maks kuulub ikkagi sissenõudmisele, kuid tähtajaks mittetasumise korral ei saa nõuda seda maksu kahekordselt, vaid Adm.-sissenõudmise seaduses (RT 2 — 1932, art. 15) tähendatud viivitusprotsendiga.

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel ehituskruuntide müümise kohta tehtud otsused ei kuulu kinnitamisele maavolikogu poolt Aleviseaduse § 153 p. 1 põhjal. (Riigikohtu adm.-os. t. nr. 1032 — I — 1932.)

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel ehituskruuntide müümise kohta tehtud otsused ei kuulu kinnitamisele maavolikogu poolt Aleviseaduse § 153 p. 1 põhjal, sest nende kruuntide müük sünnib Linnade ja alevite maaga varustamise seaduses ettenähtud korras ja alustel ja ei ole seepärast võrdne harilikkude kinnisvarade müümistele, nagu nähtub Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse §§ 4 ja 5, eriti § 6, mille järgi omavalitsused on kohustatud neid krunte müüma. Seega on ekslik väide, et volikogu sarnaste otsuste vastu ei ole asjaosalistel õigust esineda kaebustega administratiiv-kohtu korras. Arvamus, et krunte tuleb anda neile, kes Põllutööministeeriumilt saadud andmetel on kruuntide kasutajad, on samuti ekslik; sest kuigi Põllutööministeeriumilt saadud andmed võivad selgitada, kes on kruuntide kasutajad, siis ei tähenda see sügugi, et see peab sündima just neil andmetel, vaid nagu nähtub Linnade ja alevite maaga varustamise seadusest, selgitab linna- ja alevivalitsus küsimust, kellel on õigus krunte saada, nagu nähtub selle seaduse § 9, mille järgi linna- ja alevivalitsused on kohustatud ettepanekuid tegema volikogudele, milles on tähendatud kruuntide saajad ja loomulikult ka nende õigused, milliseid seega linna- ja alevivalitsusel tuleb selgitada, ja linna- ja alevivolikogude ülesandeks on § 9 järgi jäetud ainult nende ehituskruuntide saajate kinnitamine, kes linna- ja alevivalitsuste poolt on pandud ette. Kui alevivalitsus ei ole teinud mingisuguseid ettepanekuid selle kohta, keda on leitud õigustatuks krunte saama ja kellele on leitud tarvilikuks krunte anda, vaid on esitanud volikogule kruuntide soovijate palved, siis on rikutud Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 9 nõuded, kuna volikogu ei ole kruuntide saajaid kinnitanud, vaid ise need määranud, mispärast volikogu otsus ei võinud jõusse jääda.

Maavalitsuse teadaandeid aleviomavalitsusele selle kohta, millisel määral aleviomavalitsusel tuleb maavalitsusele tasuta tervishoiukulusid Rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 38 põhjal, ei saa arvata niisuguste administratiiv- asjade hulka, mille otsustamine kuulub maavolikogu

valitsuse võimkonda ja mis kuuluvad täitmisele administratiivsel teel, kui nende vastu ei ole kaevatud seaduslikul tähtajal. (Riigikohtu adm.-os. t. nr. 211-I, 342-I — 1933.)

Aleviomavalitsused on kohustatud tasuma maavalitsusele tervishoiukulud Rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 38 põhjal, ja kui aleviomavalitsus leiab, et maavalitsus nõuab temalt rohkem, kui ta selleks on kohustatud, siis võib ta loobuda ülemäära nõutud summade tasumisest. Niisugusel korral võib maavalitsus üksnes administratiivkohtu korras nõuda aleviomavalitsuselt tema kohustuste täitmist ja kulude tasumist sel määral, nagu maavalitsus õigeks peab, ning kohus peab niisugusel juhul ka maavalitsuse nõudmist arutama ja hindama, ja kohus võib kirjutada ette aleviomavalitsusele täita maavalitsuse nõuet üksnes sel määral, millises kohus on maavalitsuse nõudmise leidnud seadusepärase olevat.

Valla algkooli juhataja-õpetaja, kui vallaomavalitsuse teenistuses seisev isik, võib ühtlasi olla ka sama vallaomavalitsuse esituskogu, s. o. vallavolikogu liikmeks. (Riigikohtu adm.-os. t. nr. 454 — I — 1933)

Toetudes Vene 1917. a. 21. mai Vallasemstvo seaduse § 53, 1917. a. 9. juuni Semstvo seaduse muutmise seaduse § 107 märkusele ja Riigikohtu otsusele 17/31. märtsist 1931. a. (Adm. t. 437 I/31, R. o. 19/31), milles seletatud, et valla algkooli juhataja, kui vallaomavalitsuse teenistuses seisev isik, ei või olla ühel ja samal ajal algkooli juhatajaks ja valla revisjonikomisjoni liikmeks, oli rahukohtunik nende seaduste määruste tõlgendamisel ja analoogia käsitlemisel jõudnud otsusele, et valla algkooli õpetaja-juhataja ei või ühel ja samal ajal olla ka sama valla volikogu liige.

Riigikohus tühistas rahukohtuniku otsuse järgmistel põhjustel: Vene Vallasemstvo seaduse § 53 keelab vallaomavalitsuse teenistuses olevatele isikutele valla revisjonikomisjoni liikmeks olemise; muid kitsendusi vallaomavalitsuse teenistuses seisvate isikute kohta see norm ei näe ette. Kui seaduseandja oleks tahtnud vallaomavalitsuse teenistuses seisvatele isikutele keelata ka vallavolikogu liikmeks olemise, siis oleks ta pidanud seda tahet ka selgesti väljendama. Kuna ta seda ei ole teinud ja kuna § 53 sisalduv seadusemäärus on erinorm, mida ei saa laiendavalt tõlgendada, kuna ka ükski teine seadus ei keela vallaomavalitsuse teenistuses seisvatele isikutele vallavolikogu liikmeks olemist, siis ei saa ka valla algkooli õpetajale-juhatajale keelata vallavolikogu liikmeks olemist. Rahukohtuniku toetumine Semstvo seaduse muutmise seaduse § 107 märkusele on alusetu, sest see seadus ei käsitle vallaomavalitsusi.

V rahvusvaheline administratiivteaduste kongress Viinis.

Viinis peetakse 19.—24. juunini 1933 V rahvusvaheline administratiivteaduste kongress Austria liiduvalitsuse kutsel ja liidupresidendi Vilhelm Miklas'e austaval kaitsel. Kongress seisab lähedases ühenduses Brüsselis asuva rahvusvahelise administratiivteaduse instituudiga, mille eesotsas seisab Belgia minister Deveze ja milles on juba ametlikult esitatud terve rida riike. Senised kongressid tulid kokku: Brüsselis (1910 ja 1923), Pariisis (1927) ja Madriidis (1930), nii et Viini kongress on esimene kongress Kesk-Euroopa pinnal, mistõttu tohib loota eriliselt suurt osavõttu Kesk-Euroopa riikidelt.

Kongress käsitleb kolmes sektsioonis tähtsaid administratiivõiguse teeme silmapaistvate eriteadlaste referaatide põhjal, ja nimelt: administratiivkaebused (referent riiginõunik, ülikooli professor José Gascon y Marin, Madriid, ja end. senati president, ülikooli professor dr. Rudolf Herrnritt, Viin), ametnikkude teenistusõigus (referent dr. O. Leimgruber, Shveitsi asekanstler, ja end. osariigi asepresident dr. Alexander Zedtwitz, Viin) ja lõpuks tööreorganiseerimine valitsemisasutistes (referent dr. Jan Kopeczynski, Varssavi kõrgeima administratiiv-kohtukoja president, ja senati president dr. Egbert Mannlicher, Viin).

Teadaanded kongressist ja üksikute sektsioonide töödest osavõtu kohta tuleb saata kongressi sekretariaadile Viini (Bundeskanzleramt, Wien I, Ballhausplatz 2), kust saab kõik soovitud teated.

Erikapitale võib kulutada ainult selleks, milleks need on määratud.

Kohtu- ja Siseministeriumi Administratiiv-osakonna ringkiri maavalitsustele 21. märtsist s. a.

Üks maavalitsus küsis nõusolekut selleks, et eelmistel aastatel saamata jäänud makse, mis vallavalitsused arvestanud eelarvete tuludeks ja eelarvete ülejääkidena kannud tagavarakapitali ja muude erikapitalide arvele, kuid mille saamine on muutunud lootusetuks või kahtlaseks, lubataks kustutada eelarvete deebitoride arvelt tagavarakapitali kaudu selle vastavalt vähendamisega, ilma neid kustutusi arvestamata eelarvete puudujääkides ja katmata eelarve korras, mis majandusliku kitsikuse tõttu osutuvat raskeks.

Seepeale Kohtu- ja Siseministeriumi Administratiiv-osakond tuletab meele ja kinnitab oma varemalt mitmel korral väljendatud seisukohta, et Baltimaa vallakoguk. valitsem. sead. (VSK II k., Üld. kub. sead. § 18 märk. lisa 1912. a.) § 39 on keelatud erikapitalide kulutamine jooksvateks kuludeks (peale protsentide) ja seegune kulutamine ei ole kuidagi otstarbekohane. Kui eelmiste

volikogude poolt kogutud kapitale kulutavad ära järgnevad volikogud, siis omavalitsustel ei saa üldse midagi koguneda. Eriti tähtis ja tarvilik on korrallikuks eelarveliseks majapidamiseks tagavarakapital just majanduslike raskuste aegadel kitsikustest ülesaamiseks, kui maksude laekumine viibib.

Seepärast kogutagu tagavarakapitali senikaua, kui see kasvab 25% suuruseks aasta eelarve korraliste kulude kogusummast, nii nagu nõutakse Vallaval. arvep. korra (R.T. 1932 nr. 23, art. 180) § 69. Lootusetuks või kahtlaseks muutunud maksud arvestatagu eelarvete puudujäägiks ja kaetagu eelarve korras, nii nagu määratud ja juhatatud sama arvep. korra § 63. Kui puudujäägi katmine osutub raskeks ühel eelarveaastal, siis seda võib jaotada mitme aasta peale.

Ametlik osa.

Politseivalitsuse direktori käskkirjaga 30. märtsist s. a. nr. 25

avaldatakse täienduseks politseidirektori käskkirjas nr. 8. — 19. veebruarist 1926. a. avaldatud juhtnööridele politsei vormikandmiseks Kohtu- ja Siseministri otsus 14. veebruarist 1933. a. nr. 3107 p.:

„Siseministri poolt 12. veebr. 1926. a. antud juhtnöörid politseivormi kandmiseks täiendan punktiga 11¹:

„11¹. Allkonstaablid, vanemkordnikud ja kordnikud Tallinnas ja Tartus ning ratsareservi meeskond Tallinnas kordnikust kuni konstaablini (viimane ühes arvatud) kannavad postiteenistuses olles kui ka korrapidamistel rahvakogumiste puhul kumminuie. Kumminui kantakse kas rippavana täägi või pahema käe küljes või peidetuna pahempoolsesse varukasse. Väljaspool eeltähendatud teenistuskohuste täitmist kumminuie ei kanta.“

Politseivalitsuse direktori käskkiri 5. aprillist s. a. nr. 1.

Nagu selgunud, on mitmes prefektuuris välispostidel seisvate politseiametnikkude tööaeg korraldatud nii, et tähendatud ametnikkudele ei jää ühtki vaba päeva, arvatud välja riigiteenijate tavaline ametipuhkus, ja seegi paljudel juhtudel kärbitult. Kuna seesugune olukord ei ole millegagi õigustatud ning, kestes pikemat aega, kahtlemata mõjub halvasti ametnikkude töövõimele, Kohtu- ja Siseministri kinnitamisel kohustatakse neid prefekte, kelle tegevuspiirkonnas praegu veel valitseb alulkirjeldatud olukord, kõige lähemal ajal, hiljemalt aga 15. aprilliks s. a., korraldada välispostidel seisvate ametnikkude tööjaotus nõnda ümber, et need ametnikud saaksid normaalsuhkepäevade osaliseks.

Puhkepäevade ühtimine pühapäevadega on muidugi võimatu, kuid tööjaotus tuleb igatahes korraldada nii, et iga välispostil seisev ametnik saaks läbisegi 4×24 tundi puhkeajaga kuus. Soovitav on, et iga järjekordne puhkeajag võrduks 24 tunnile; ei peaks see aga mõjuvatel põhjustel olema teostatav, siis igatahes tuleb pidada silmas, et üksik puhkepäev ei tohi olla lühem kui 18 tundi. Tööjaotuse ümberkorraldamine kohtadel jääb vastavate prefektide hooleks;

üldiselt aga olgu tähendatud, et kui puhkepäevade küsimus ei lase end lahendada teisiti, tuleb võtta kaalumisele postide arvu vähendamine või mõnede ööpäevaliste postide muutmine lühemaajalisteks.

Politseivalitsuse direktori käsk kiri 7. aprillist s. a. nr. 2.

30. märtsil s. a. lahkus surma läbi meie politsei juhtivate ametnikkude reast Lääne-Saare prefekt Joann Kokla oma 41. eluaastas.

Kadunu algas oma teenistust meie politseis Vabariigi esimestel päevadel Haapsalu linna miilitsaülemana, valiti aga juba 1919. a. märtsikuul Lääne maakonna politsei juhiks ja püsis sellel kohal, millele 1927. a. lisandati Saaremaa politsei juhtimine, kuni oma enneaegse surmani. Olles iseloomult aus, õiglane ja kohusetruu — rakendas ta oma rohked kogemused ja selge, praktilise mõistuse eeskujuliku andumusega meie noore politsei kasvatamiseks ja arendamiseks ning heakorra ja julgeoleku loomiseks temale usaldatud piirkonnas, võites endale sel alal nii kohaliku seltskonna kui ka politsei keskjuhatuse täieliku lugupidamise.

Tuletades siinkohal kadunud prefekt Joann Kokla teeneid sügava tänutundega meele, soovin ühes kogu politseiametkonnaga talle rahulikku puhkamist armastatud kodumaa mullas!

N. R e i m a n,
Politseivalitsuse direktor.

Kohtu- ja Siseministri juhtnõör riiklikkudest aadressbüroodest antavate teatiste kohta.

Politseiasutiste kujundamise määruse § 61 (R.T. 177/178 — 1925) ja Aadressbüroode seaduse § 3 (R. T. 21 — 1933) põhjal pannakse riiklikkudes aadressbüroodes teatiste andmise ja saadud summade arvestamise kohta maksma järgmine kord:

§ 1. Vabariigi Valitsuse poolt 31. märtsil s. a. kinnitatud määruse alusel (R.T. nr. 30 — 1933) kuuluvad aadressbüroodest antavad teatised, mis ei kuulu Vab. Val. määruse § 2 alla, maksustamisele à 10 senti iga isiku kohta antud teatiselt, arvates 10. aprillist s. a.

§ 2. Aadressbürood Tallinnas, Tartus ja Narvas asuvad prefektuuride juures, aadressbüroo juhataja juhtimisel. Mujal asuvad aadressbürood kohapealsete politseikomissaride juures ja juhtimisel, kui ei ole koosseisus ette nähtud aadressbüroo juhatajat.

§ 3. Aadressbüroo teatised, mille eest on ette nähtud riigikassa heaks maks, antakse teatiste raamatust (vorm nr. 121).

Mittemaksulised teated tehakse sooviavaldaja poolt saadetud avaldusele või kirjavahetusele.

§ 4. Teatiste raamatuid trükitakse politseivalitsuse tellimisel, korraldatakse 100—300 lehe kaupa raamatusse ja saadetakse prefektuuride nõudel välja.

Teatiste raamatute kontsud ja teatised nummerdatakse ja kinnitatakse prefektuuride poolt üldises raamatute kinnitamise korras.

§ 5. Aadressbüroo teatiste eest saadud summad makstakse E. Panga osakonda riigitulude arvele Peat. IX § 5 alla üldises riigi-

tulude maksmise korras, nagu see nähtud ette Kohtu- ja Siseministri juhtnõoris 30. VI 1930. a. nr. 532 § 10.

§ 6. Aadressbüroo teatistelt saadud summad tuleb arvestada riigitulude aruandes Kohtu- ja Siseministri juhtnõoris 30.VI 1930. a. nr. 532 §§ 29—36 ettenähtud korras. Tõendavate dokumentidena lisada aruandele juurde teatiste raamatu kontsud ja E. Panga osakonna kviitungid.

§ 7. Eelarveaasta viimasel kuupäeval, s. o. 31. märtsil tarvitusel olevate teatiste raamatutega talitatakse nagu täissaamata kviitungi raamatutega vormid nr. 11 ja 22 (Kohtu- ja Siseministri juhtnõori 30.VI.1930. a. nr. 532 § 8).

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 7. märtsist s. a. nr. 35.

On tulnud ette juhte, kus tunnimehi püstoliga varustatult vahipostile on saadetud.

Juhitakse jaoskonna-, raiooni- ja kordoniülemate tähelepanu sellele, et kõik vahipostidele väljasaadetavad tunnimehed peavad varustatud olema vintpüssiga.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 21. märtsist s.a. nr. 43 avaldatakse Kaitseministri käsukiri 11. III. 1933. a. nr. 65.

„Avaldan teadmiseks ja täitmiseks Vabariigi Valitsuse otsuse 7. märtsist s. a.: Lubada Vabariigi Valitsuse otsuse 14. oktoobrist 1927. a. (protokoll nr. 92 p. VII) osaliseks muutmiseks ohvitseridel ja kaitseväe ametnikkudel käia vormiriietes neis avalikkudes joo- gikohtades, mis diviisiülemad määravad kindlaks igaüks oma piirkonnas.“

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 4. aprillist s. a. nr. 48 määratakse käesoleva aasta laskeperioodiks aeg 1. aprillist 1933. a. kuni 1. aprillini 1934. a., missuguse aja jooksul raiooni- ja vastavatel ülematel korraldada laskuritele harjutusi maksvate eeskirjade järgi vastavalt edasijõudmisele.

Selleks lubatakse tarvitada laskemoona järgmiselt:

1) vintpüssi-padruneid püsside proovimiseks, laskeharjutusteks, klassikatseteks ja võistlusteks kohal, iga koosseisus oleva ohvitseri ja üleajateenija peale 90 tk.;

2) püstoli-padruneid laskeharjutusteks ja võistlusteks iga koosseisus oleva ohvitseri, kordoniülemate ja neile vastavatel ametikohadel teenivate üleajateenijate peale 50 tk.;

3) kuulipildujate proovimiseks ja laskeharjutuste pidamiseks iga raske- ja kergekuulipilduja peale 800 padrunit ning püstolkuulipilduja peale 400 padrunit;

4) Õpperaioonis iga mehe peale õppeaja jooksul vintpüssi-padruneid 30 tk., püstoli-padruneid 14 tk., kerge- ja püstolkuulipilduja-padruneid 25 tk.

Jaoskonna ülematel esitada aruanded laskeperioodi tegevuse üle 15. aprilliks 1934 a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 22. aprillist s. a. nr. 61.

Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse § 76 (R.T. nr. 16 — 1926) põhjal Riigikogu juhatus määras rahvahääletamise 10., 11. ja 12. juunil s. a. Silmas pidades sama seaduse § 2 tuleb piirivalve osadel kohtadel vastavates kodanlikes valimisjaoskondades oma hääled ära anda.

Raiooniülematel vastavatesse valimisjaoskondadesse sisse anda nimekirjad nende piirivalvurite kohta, kes piirivalve hoonetes elavad ja kelle asukohad politseis või vallavalitsuses ei ole registreeritud, selleks, et nad üles võetaks hääleõiguslike kodanikkude nimekirja.

Jaoskonnaülematel tuleb selle järele valvata, et kõik piirivalvurid valijate nimekirjadesse üles võetaks ja kõigile oleks võimaldatud häälte äraandmine.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 15. märtsist s. a.

kinnitatakse ametisse Piirivalve Ohvitseridekogu korralisel üldkoosolekul 6. märtsil s. a. valitud Ohvitseridekogu juhatus, revisjonikomisjon ja majavanem, koosseisus: juhatus: esimees kolonel A. Engman, liikmed — kolonel-leitnant J. Paul, major A. Lüüs, major F. Tõnso; tagavaraliikmed: kolonel-leitnant A. Šervel ja major A. Sakkeus; revisjonikomisjon: major A. Viilip, major K. Gieneman, major O. Särev, kapten-major A. Pup ja major J. Labidas; Kogu majavanemaks — kv. ametnik J. Krotman.

Ametisse määramisi:

Pärnu vangimaja ülema k. t. Elmar Velt on kinnitatud ametisse arvates 21. märtsist s. a.

Tallinna 1. jsk. politseiabikomissar Juhan Tobias on määratud Haapsalu jsk. politseikomissariks, arvates 1. aprillist s. a.

Tallinna karistusvangimaja vanem valvur, majandusteadlane Aleksander Ärman on nimetatud Tartu vangimaja ülema abiks, arvates 1. maist s. a.

Elva jsk. politseikomissar Leonid Kane on kinnitatud Narva prefektiks, arvates 1. maist s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri kordnik Helmar Väljaots, kes lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse 11. märtsil 1932. a., on määratud Petseri-Võru prefektuuri koosseisu konstaabliks, arvates 10. märtsist s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri kordnik Evald Kink, kes lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse 11. märtsil 1932. a., on määratud konstaabliks Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 16. aprillist s. a.

Ümberpaigutusi:

Raasiku jsk. politseikomissar Harjumaal Ernst-Diedrich Janson on paigutatud ümber Nõmme jsk. politseikomissariks, arvates 1. aprillist s. a.

Haapsalu jsk. politseikomissar August Kask on paigutatud Raasiku jsk. politseikomissariks, arvates 1. aprillist s. a.

Petseri-Võru prefekt Albert Lapman on paigutatud ümber Lääne-Saare prefekti kohale, arvates 1. maist s. a.

Narva prefekt Roman Pavian on paigutatud Petseri-Võru prefekti kohale.

Tartu vangimaja ülema abi k. t. Johannes Kõks on paigutatud Tallinna karistusvangimaja ülema abiks, arvates 1. maist s. a.

Tallinna 3. ja linnaümbruse jsk. politseikomissar Oskar Sadov on paigutatud ümber Elva jaosk. politseikomissariks Tartumaal, arvates 16. maist s. a.

Viljandi kriminaalpolitsei komissar Johan Eichbaum on paigutatud Tallinna 3. ja linnaümbruse jaosk. politseikomissariks, arvates 16. maist s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri konstaabel Aleksander Niilus on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Petseri-Võru prefektuuri koosseisu, arvates 15. aprillist s. a.

Petseri-Võru prefektuuri konstaabel Helmar Väljaots on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tallinna-Harju prefektuuri koosseisu, arvates 15. aprillist s. a.

Ametist vabastamisi:

Tartu-Valga prefektuuri konstaabel Jaan Ots on vabastatud ametist oma palvel, arvates 1. aprillist s. a.

Kriminaalpolitsei vanem agent Karl Hommuk on vabastatud ametist oma palvel, arvates 1. aprillist s. a.

Avaldatud kiitusi:

Lääne jaosk. Pärnu raiooni kordoniülemale veltveebel August Ilvesele ja valvur kapral Ernst Rätsepale on Kohtu- ja Siseministri poolt ööl vastu 9. märtsit s. a. salakaubitsejate tabamiseks ülesnäidatud hoolsa valve ja otsustava tegevuse eest avaldatud tänu.

Narva jaoskonna Narva raiooni juurde läkitatud Plüssa raiooni valvurile kapral Rudolf Leikmannile ja Narva-Jõesuu raiooni valvurile ream. Johannes Mäele on määratud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest politseivalitsuse poolt rahalist autasu, kummalegi 20 kr.

Politseivalitsuses on registreeritud:

- 1) ajakiri „Meie Sõber“, ilmub Tartus, üks kord nädalas; väljaandja — Jaan Treumann, vastutav toimetaja — Harry Haamer;
- 2) ajaleht „Tapa Post“, ilmub Tapal, üks kord nädalas; väljaandja — Anton Tekko ja vastutav toimetaja — Elmar Ilves;
- 3) venekeelne ajaleht „Pravda“, ilmub Tallinnas kaks korda kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Aleksander Silverstov;
- 4) ajaleht „Kalevlane“, ilmub Tallinnas, üks kord nädalas; väljaandja — Eesti Isamaalaste ühing ja vastutav toimetaja — Arnold Kõiv;
- 5) ajakiri „Usk ja Elu“, ilmub Tartus, üks kord kuus, väljaandja ja vastutav toimetaja — Konstantin Kokla;

6) ajaleht „Nõmme Sõnumed“, ilmub Nõmmel, üks kord nädalas; väljaandja — Nõmme Majaomanikkude selts ja vastutav toimetaja — Karl Reinman;

7) ajakiri „Võitlusrinne“, ilmub Tallinnas, kaks korda kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Voldemar Mühlman;

8) ajakiri „Talu Kontrollpiim“, ilmub Nõmmel, tarvidust mööda; väljaandja — Nõmme Ümbruskonna Põllupidajate Piimamüügi ühing ja vastutav toimetaja — Alfred Nirk;

9) ajakiri „Kirjavahetaja“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja ja vastutav toimetaja — Eduard Kolk;

10) ajaleht „Laulupeoleht“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja — Julie Org ja vastutav toimetaja — August Jänes;

11) ajaleht „Uus Aeg“, ilmub Tartus, üks kord nädalas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Bertha Uus;

12) ajaleht „Rapla Uudised“, ilmub Raplas, üks kord nädalas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Anton Tekko;

13) ajakiri „Eesti Juudid“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja — Julie Org ja vastutav toimetaja — Rudolf Vajango;

14) perioodiline trükitoode „Kaitseliidu Võrumaa Maleva Teataja“, ilmub Võrus, kaks korda kuus; väljaandja — Kaitseliidu Võrumaa Maleva staap ja vastutav toimetaja — Jaan Heljuste;

15) ajaleht „V. Maarja Omaleht“, ilmub Tapal, üks kord nädalas; väljaandja — Voldemar Bauman ja vastutav toimetaja — Elmar Ilves;

16) ajakiri „Bridge“, ilmub Tallinnas, üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Toivo Heino;

17) ajakiri „Elu—Päike“, ilmub Rakveres, üks kord kuus; väljaandja — Kristlik Ühing „Ühendus Kristuses“ ja vastutav toimetaja — Karl Nusar;

18) ajakiri „Ajusport“, ilmub Viljandis, üks kord nädalas; väljaandja — August Viljak ja vastutav toimetaja — Aleksander Kala;

19) ajaleht „Laulupeo Teataja“, ilmub Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja — Tallinna Ajakirjanikkude Ühing ja vastutav toimetaja — Arnold Kõiv, ja

20) ajakiri „Eesti Magazin“, ilmub Tallinnas, kolm korda aastas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Armin Palm.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Liisa Jaani t. Kambi'le Lihula alevikus, maksvusega 10. veebruarini 1934, Hans Jüri p. Anvelt'ile Imavere vallas, Käsukonnas, maksvusega 20. veebr. 1934, Tamsalu Tarvitajateühisuse juhatusel Tamsalus, maksvusega 25. veebruarini 1934, Rudolf Peedi p. Reilend'ile Kilingi-Nõmmes, Laada 10, maksvusega 19. veebr. 1934, August Jaani p. Võsale Võhma alevikus, maksvusega 14. veebr. 1934, Aleksander Juhani p. Schmidt'ile Jõhvi alevis, maksvusega 10. veebr. 1934, Ernst Johani p. Kriiva'le Põlva alevikus, maksvusega 12. veebruar. 1934, Voldemar Jaani p. Kasik'ule Põlva

alevikus, maksvusega 5. veebruar. 1934, Gottlieb Johani p. Limberg'ile Rakveres, Tallinna 22, maksvusega 13. märtsini 1934, Johan Tõnise p. Suitsule Viljandis, Tallinna tän. 5, maksvusega 29. märts. 1934, Friedrich Hansu p. Martinson'ile Mustvee alevis, Tartu tän. 33, maksvusega 5. märts. 1934, Johanna Kaasikule Viljandis, Tartu tän. 15, maksvusega 18. märts. 1934, Marie Eduardi t. Schvallbach'ile Kuresaares, Kauba 6, maksvusega 21. märts. 1934, Konstantin Ado p. Haugile Võrus, Tartu tän. 12, maksvusega 1. aprill. 1934, Viktor Aleksandri p. Thoen'ile Tallinnas, Kentmanni 8, maksvusega 5. aprill. 1934, A.-s. Paul Jürmann'i juhatusele Jõgeva alevis, Suur t. 12, maksvusega 15. aprill. 1934, ja Ernst Nassar'ile Petseris, Kaubaread, maksvusega 5. aprillini 1934;

laskeriistade parandamiseks:

Nikolai Peetri p. Kullile Antsla alevis, maksvusega 16. veebruarini 1934;

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks:

Johannes Jaani p. Freybach'ile Tallinnas, V. Karja 8, maksvusega 9. märtsini 1934;

laskemoonaga kauplemiseks:

Gustav Bartels'ile Orisaare alevikus, maksvusega 11. veebr. 1934, ja August Mutli'le Suure-Jaani alevis, Pärnu tän. 2, maksvusega 5. märtsini 1934.

Politseivalitsuse direktori otsusega on tühistatud:

Paldiskis elava Karl Karli p. Maasika, Pärnus, Rääma t. 13 elava Kornelius Jakobi p. Kuke, Pärnus, Riia t. 50 elava Elisabet Oja, S.-Jaani alevis, Tallinna t. 2 elava Julius Jüri p. Köst'i ja Alliku vallas elava Jaan Jüri p. Valdmann'i laskeriistalood ning Uusna vallas elava Jaan Jaani p. Miku, Vana Tännassilma vallas elavate Jaan Jaani p. Karu ja Osvald Jaagu p. Tihase ja Uulu vallas elava Johan Andrese p. Ostrovi laskeriistalood jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Küsimusi ja kostmisi.

Vallasekretär P. Küsimus 1. Kas peab vallakohus pärandusetombu hoolekande iseendast, vastava R.T. kuulutuse põhjal maksujõuetuks tunnustamise puhul, lõpetatuks tunnustama ja hooldaja ametist vabastama, või tuleb vallakohtul pöörduda rahukogu poole lõpetamise ettepanekuga ja siis viimase näpunäidete järgi talitada?

Vastus 1. Päranduse hoolekanne kestab kuni kohtuotsuseni pärandust taotlevate isikute õiguste kohta; niisuguse kohtuotsuse järgi annavad hooldajad varanduse kohtu poolt tunnustatud pärijaile ja, saades viimaseilt allkirja üleandmise kohta, vabanevad neist ülesandeist (B.E.S. § 2598). Sama eeskiri peaks olema mak-

sev ka konkursi sisseseadmise korral. Järelikult ei ole tarvidust kohtu poole pöördumiseks. Hoolekandjad peavad võtma allkirja konkursivalitsuselt vara üleandmise kohta. Vallakohtul kui ka konkursivalitsusel on õigus nõuda aruannet hooldajalt (B.E.S. § 2595). **J. K.**

Küsimus 2. Kas rahuldatakse talul lasuvad võlguolevad maksumõlad väljaspool konkursi korda (§ 1890 p. 2) enne obligatsioone või rahuldatakse konkursi korras, millisel juhul vald ei saa kätte makse, sest obligatsioone rahuldades väljaspool konkursi korda ei jää raha üle (talumüügist saadud 5000 kr., oblig. 14000 kr.), mis tuleks konkursitompu.

Vastus 2. Vastus eitav. Väljaspool konkursi korda rahuldatavad nõuded on nähtud ette Ts. kp. s. § 1899 lisa § 22. Nende hulgas ei leidu makse. Tuleb märkida, et jooksvad maksud konkursi kestel kuuluvad enne konkursimassi jagamist kreditoride vahel rahuldamisele esimeses järjekorras (Ts. kp. s. § 1899 lisa § 25 p. 1.) Teised maksud kuuluvad rahuldamisele esimest liiki võlgadena neljandas järjekorras (sama lisa § 36). **J. K.**

Küsimus 3. Kas vallavalitsusel on õigus võtta osa konkursivalitsuse moodustamisest vallamaksude võlgnikuna?

Vastus 3. Nagu peab järeldama Kaubandusliku kohtupidamise sead. §§ 431, 432 ja teistest, ei ole takistusi selleks, et vallavalitsus oma esindaja kaudu võtaks osa konkursivalitsuse valimisest (§ 432). **J. K.**

Küsimus 4. Kui konkursivalitsus konkursitombu nimel esineb nõudega kolmandate isikute vastu ja kaotab nõude, ja konkursitombult nende kolmandate isikute kasuks kohtukulud ning maksud mõistetakse välja, kes tasub need kohtukulud kolmandatele isikutele, kui konkursitombus ei ole vara ega raha, kas jäävad need üldse tasumata ja langevad riigi kanda või nõutakse need sisse konkursivalitsuses ülesantud kreditoridelt?

Vastus 4. Konkursivalitsus on kreditoride esindajaks, ja kõik toimingud, vaatamata, kas need kasulikud või kahjulikud kreditoridele, sünnivad kreditoride arvel. Need kulud kantakse võlgniku varast. Kui aga sellest ei jätku ja kuna ei ole mingit alust neid nõuda isiklikult konkursivalitsuse liikmeilt, arvatud välja süüteo juhud, siis peab olema õigus neid nõuda kreditoridelt, kelle esindajaks on konkursivalitsus. **J. K.**

Küsimus 5. Kas on õigus konkursivalitsusel B.E.S. § 3968 j. t. alusel nõuda talu esimeselt pakkujalt kahjutasu 4000 krooni (esimese pakkumise — 9000 kr. — ja teise pakkumise — 5000 krooni — vahe)? Kas selle nõude rahuldamiseks saadavad summad lähevad konkursitombule ja kreditorite rahuldatakse konkursi korras, vahet tegemata hüpoteegi ja teiste võlausaldajate vahel, või lähevad need summad talule ingrosseeritud obligatsioonide rahuldamiseks eesõigustatud korras?

Vastus 5. Ts. kp. s. § 1882 järgi sünnib kinnisvara uus müük sel juhul, kui ostja ei tasu ostusummat B.E.S. § 3968 eeskirja alu-

sel. Viimase järgi sünnib uus müük niisuguse ostja arvel ja riiskol. Järelikult on õigus temalt nõuda kahjutasu, kui vara uuel müügil müüakse odavamalt. Kuna konkursimassi läheb kõik võlgniku vara (§ 1899 lisa § 18), siis läheb sinna ka kõnesoleva kahjutasu nõudmise õigus. Sissenõutav summa kuulub konkursimassi ühisel alusel muu varaga ja sellest rahuldamine sünnib samuti nagu muustki varast. Hüpoteeegi omanikkudel ei näi olevat õigust sellest summast saada rahuldust väljaspool konkurssi, sest selle kahjutasu summa suhtes ei ole meil pandiõigust.

J. K.

H. V. Küsimus. Kuidas toimida, kui administratiiv-korras riigimaksu võla sissenõudmisel, vara arestimisel ja müügile määramisel selgub, et võlglaste vara on juba kõik arestitud kohtupristavi poolt, kuid vara müük on pandud seisma kohtu poolt ja üleskirjutuse toimetus vara arestimisest tekkinud protsessi puhuks on võetud kohtupristavi käest kohtusse, või kui vara on arestitud kohtupristavi poolt ainult nõude kindlustuseks.

Vastus. Adm.-sissen. s. (R.T. 2 — 1932) § 40 järgi, kui üleskirjutamisele asumisel selgub, et kohtupristav on arestinud võlglaste vara, siis kirjutatakse üles ainult need asjad, mis arestitist vabad; kui aga nende hindamise väärtus on vähem kui katta olev summa, siis arestitakse ka varemalt üleskirjutatud vara uue hindamiseta ja tehakse märkus üleskirjutamisakti ärakirjale. Sellest teatatakse kohtupristavile, kes on kohustatud jätma välja andmata müügist saadud raha ja esitama selle jagamiseks Ts. kp. s. § 1214 j.j. korras.

Adm.-sissen.s. ei lahenda asja edaspidist käiku. Kuna ei ole seatud siin teist korda, siis tuleb kohtupristavil talitada Ts. kp. s. § 979 järgi. Kõnesoleva paragrahvi lõpplause järgi võib juba varem arestitud asja vabastada arestitist vaid mõlema nõude rahuldamise korral või mõlema nõudja nõusolekul.

Seadus ei määra, et kui kohus paneb arestitud vara müügi seisma ühe tsiviilkohtu otsuse täitmislehe järgi, et siis peab täitmine jääma seisma ka teise tsiviilkohtu otsuse täitmislehe järgi. Asi on keerulisem aga kõnesoleval juhul, kus vara arestitud varem tsiviilkohtu täitmislehe järgi ja kus sellele lisaks on tulnud administratiiv-sissenõudmine. Nimelt saab kohtupristav tsiviilkohtu otsuse täitmise eest sellekohaste takside järgi tasu, administratiiv-sissenõudmiste pealt aga tasu ei maksta. Kohtupristav käib kohtuotsuste täitmisel Ts. kp. s. eeskirjade järgi; adm.-sissenõuete suhtes tuleb aga talitada Adm.-sissen. s. järgi. Kuigi sissenõudmise kord neis mõlemas üldiselt on ühtlane, on aga siiski erinevusi. Kui varem tsiviilkohtu täitmislehe järgi arestitud vara müük selle täitmislehe järgi pannakse seisma, siis jääb täita ainult adm.-sissenõue.

Kuna kohtupristav ei ole kohustatud täitma adm.-sissenõuet üksi, siis jääb kaks võimalust: kas ära oodata tsiviilkohtu otsuse täitmise asja lahendust või asuda administratiiv-sissenõude täitmisele Adm.-sissen.s. ettenähtud korras. Viimasel puhul tuleks seda teha politseiametnikul. Kuna aga vara peal püsib arest edasi tsi-

viilkohtu otsuse täitmislehe järgi, siis tuleks analoogiliselt Adm.-sissen.s. § 40 ettenähtud korrale müügist saadud summa esitada jagamiseks Ts. kp. s. § 1214 j.j. korras. Samuti tuleks talitada sel korral, kui vara kohtupristavi poolt on arestitud nõude kindlustuseks.

J. K.

Konstaabel P. Küsimus 1. Maaraiooni konstaabel saab kohtupristavilt teadaande kostjale või nõudjale kätteandmiseks, mille kättetoimetamise kuludeks saadab kohtupristav sõidu- ning taksiraha ja postikulu. Kas sõidu-taksiraha ja postikulude saamist peab kviteerima, sest see raha läheb isiklikult selle konstaabli kasuks, kes toimetab teadaande kätte. Kui eelnimetatud raha saamist peab kviteerima, kuhu tuleb see sisse kanda: kas lauajuhendisse või tsiviilkohtuotsuste täitmise registrisse?

Vastus 1. Kohtupristavilt ülesande saamine tuleks märkida tsiviilkohtuotsuste täitmise registrisse. Erilist kviteerimist ei nõuta.

J. K.

Küsimus 2. Kas kohtu-uurijal on õigus kaebaluseid, pärast politsei poolt toimetatud ja lõpule viidud juurdlust, mis kohtu-uurijale on antud üle, enne tunnistajate ja kahjusaaaja ülekuulamist üle kuulata ja politsei poolt toimetatud ja üldse nende süüteo asjus toimetatud juurdlusega tutvustada?

Vastus 2. Kr. kp. s. ei tee selleks kohtu-uurijale takistusi.

J. K.

Konstaabel A. Küsimus. M. koguduse piiridesse siirdus 1932. a. sügisel keegi noormees K., kes, kandes ev.-luteriusu pastori teenistusvormi, hakkas korraldama palvekoosolekuid. Valides oma kõnede sisuks järjekindlalt vaimulikkude juures ettetulnud ja arvata-vaid pahesid, jõudis K. meelitada kogudusest osa liikmeid oma mõrda ja kütta kuumaks nende meeled kiriku vastu. Hakati M. kogudust konsistooriumi võimusest lahti kangutama, et valida K. pastoriks (kogudus oli pastorita). See ei annud tagajärge. Konsistoorium paigutas kohale oma õpetaja. See asjaolu on K. ja tema pooldajad ajanud marru.

Koosolekute pidamiseks paaril korral tungiti koguduse lukustatud palvemajja. Hiljem jatkas K. oma kihutuskoosolekuid kohalikus rahvamajas. Praegu on olukord niivõrd pinev, et kirikulasi on ähvardatud ja sõimatud K. pooldajate poolt. Lastele olevat õpetatud komme konsist. õpetajale ja tema abikaasale keelt näidata ja seda praktiseeritavat laialt; tungitakse õpetaja korterisse salkades ja nõutakse ruumide tühjakstegemist jne.

Kas kohalikul politseikomissaril on õigus Põhis. § 11 ja Heak. ja julgeol. s. § 43 alusel keelduda sarnases olukorras K. koosolekuid registreerimast?

Vastus. Koosolekute registreerimisest ei ole õigust keelduda. Politsei on kohustatud teadaandeid koosolekute üle vastu võtma ja selle kohta kviitungeid välja andma (Koosolek. s. R. T. 79—1922). Politseil on vaid õigus lõpetada koosolek sama sead. § 15 ettenähtud juhtudel. Heakorra ja julgeoleku s. § 43 ei saa tulla kohal-

damisele, sest viimane räägib ebaõpetuse liiki kuuluvate usumäratsejate usuhullustuslikkude niisuguste katsete ärahoidmisest, mis seotud metsikute usumäratsemistega, fanaatiliste enese või teiste elu kallale kippumistega või jälle kõlblusvastaste ja nilbete tegudega. Kui niisugused nähted koosolekul peaks aset leidma, on politseil Koosolek. s. § 15 põhjal õigus lõpetada koosolek ja astuda samme süüdlaste vastutusele võtmiseks. Kirikuõpetaja ja tema perekonnaliikmed, kui neile keelt näidatakse, võivad erasüüdistuse korras võtta süüdlased vastutusele auhaavamise eest. Samuti võib süüdlasi võtta vastutusele omavolilise sissetungimise eest koguduse palvemajja.

J. K.

T. S. Küsimus. Kas 30- ja vähemaprotsendilise äädikahappe lahtiselt müük (s. o. ostja pudelisse) ja selle lahtiselt hoidmine toiduainete kaupluses on karistatav, jaataval korral, missuguse seaduse põhjal. Kas eeltähendatud juhul hape kuulub konfiskeerimisele ja missuguse seaduse alusel?

R. T. nr. 39 — 1928 avaldatud äädikahappe essentsi ja äädika kohta käivas määruses p. 2 keelatakse eeltähendatud äädika lahtiselt müük, kuid selles määruses pole seaduse sanktsiooni, ka ei saa selleks kohaldada R. n. s. §§ 104¹ ega 106¹, kuna esimene räägib kangemõjulistest ja teine arstirohu ainetest; tähendatud äädikahape pole see ega teine.

Vastus. Kuna lahjemat kui 30-protsendilist äädikat ei loeta enam kangemõjuliseks olluseks, siis ei saa selle *subtes kohaldada* viimase kohta maksvaid eeskirju. Äädikahappe ja -essentsi lahjendusi, mis sisaldavad 30% äädikahapet ja vähem, võib vabal müügil müüa ainult kinnistes pudelites, s. o. nagu pakitud valmistusasutistes, laboratooriumides ja apteekides, kusjuures pudelite pealkirjadel peab olema tähendatud happe kangus % ja viis, kuidas selles kanguses happet valmistada söögiäädikat. Ostja pudelisse võivad kõnesolevas kanguses äädikahapet müüa ainult apteegid ja rohu-kauplused, kusjuures pudelid tuleb varustada tarvilikkude pealkirjadega (Määrus äädikahappe, -essentsi ja äädika kohta, R. T. 39 — 1928, § 2). Kuna ettetoodud eeskirja rikkumise eest ei ole nähtud ette teist karistust, siis tuleb tema rikkujad võtta vastutusele R. n. s. § 29 järgi. Vabal müügil oleva lahtise äädika konfiskeerimist seadused ei näe ette.

J. K.

A. K. Küsimus. Ametisõitude tasusead. (R. T. nr. 30 — 1932) § 9 lubab neil õistel ametisõitudel, mis kestavad üle 4 tunni (kella 22—7), rongidel ja laevadel tarvitada riigi arvel magamiseks seatud vagunit või ruumi. Kui aga teataval liinil — raudteel ja laeval — üldse ei ole liikvel vastava klassi magamisruume (näit. III kl.), mida ametnik on õigustatud tarvitama, kas temal on siis õigus sõita sama sead. § 10 alusel riigi arvel kõrgemas klassis ja tarvitada selle klassi jaoks määratud magamisruume, jaataval korral, missugusel määral (missuguse klassi tariifi järgi) on ametnikul sel puhul õigus tasu saada?

Vastus. Ametisõitude tasuseaduse § 10 järgi, kui rongis või laeval puudub vastav klass, mida ametisõidule lähetatul on õigus

kasutada, tasutakse temale sõidukulud § 8 ettenähtud klassi tariifi või taksi järgi, jättes võimaluse sõita kõrgemas või madalamas klassis. See peaks olema maksev ka magamisvaguni või -ruumi kasutamise kohta. Tasu saamise õigus võib olla, nagu seda peab järeldama ettetoodud eeskirjast, ainult siis, kui antud liini liikumisvahendil sellele klassile, milles ametnikul õigus on sõita, vastav magamisruum üldse on olemas.

J. K.

M. vallavalitsus. Küsimus. BES. järgi loetakse abikaasade varandus ühiseks seni, kuni pole sõlmitud abieluvaranduse leping. Kas loetakse ühiseks ka abikaasade sissetulek, näiteks, kas on võimalik nõuda sisse ühe abielupoole maksuvõlga teise abielupoole palgast, töötasust või muist sissetulekuist?

Vastus. Kuna küsimus on esitatud Virumaalt, siis anname vastuse Eesti- ja Liivimaa maaõiguse järgi.

Niikaua kui mees kasutab naise vara sissetulekuid, peab ta kandma ka sel varandusel lasuvad koormatised (BES. § 48). Sellest peab järeldama, et kui on tegemist naise varanduse peale langeva maksuga, tuleb see ettetoodud § järgi tasuda mehel ja võib seda nõuda sisse ka tema töötasust. See on maksev vaid mehe valitsemisel oleva vara suhtes. Tuleb pidada silmas, et BES. tunneb naise eraldi vara. § 27 järgi loetakse naise eraldi varaks, mis ei kuulu mehe valitsemisele: 1) kõik, mis naine abiellu toodud varast selgelt väljendatult enese valitseda ja kasutada jättis; 2) kõik, mis naine saanud ükskõik kellelt tingimusel seda ise kasutada ja valitseda; 3) see, mis naine mehe teadmisel ja nõusolekul muretsenud oma raha eest, oma eraldi töödusega või üldse oma töö ja vaevaga; 4) see, mis naine mehelt saab taskurahaks ja pisisasjaks, ja 5) see, mis naine hoidnud kokku oma eraldi vara sissetulekuist.

Niisugusele eraldi varale langevaid makse ei ole alust nõuda mehe sissetulekuist. Otsekohest vastust ei leidu selle kohta, kas on võimalik naise eraldi varale langevaid maksusid nõuda sisse mehe valitsemisel olevast varast, kui eraldi varast ei osutu võimalikuks neid kätte saada. Kuna seaduse järgi mehe valitsemisel olev vara jääb siiski naise varaks ja ei leidu eeskirju, nagu see on nähtud ette naise poolt sõlmitud teiste võlakohustuste kohta (§ 55), et avalikke makse ei saa sellest varast nõuda sisse, peab järeldama, et see on võimalik. Peab siiski märkima, et selles osas küsimus on vaieldav.

Naine ei vastuta oma varandusega mehe võlgade eest, kui ta ei ole end selleks eriti kohustanud (§ 58). Järelikult mehe maksuvõlgasid ei ole võimalik nõuda sisse naise varandusest.

Linnaõiguse järgi on need küsimused korraldatud teisiti (vt. Liivimaa linnaõigus — BES. § 86, Eestimaa linnaõigus — §§ 105 ja 106).

J. K.

X v-s. Küsimus. Kuidas saab valla avalikule algkoolile, mis asub kreeka-õigeusu koguduse krundist planeeritud riigistatud krundil, kooliõue ja -aia tarvis maad juurde võõrandada nimetatud koguduse maast, kui kogudus vabatahtlikult ei müü seda või nõuab müügi korral ülemäärast hinda. Kõne all olevad algkool ja kogu-

dus asuvad linna administratiiv-piirkonnas (kooli krunt on praegu 0,19 hekt. ja koguduse krunt — umbes 2 hekt.). Millised seadused õigustavad võõrandamist ja kuidas oleks võõrandamise käik ja maahind?

Vastus. Põhiseaduse § 24 järgi on eraomandus kindlustatud. Ilma omaniku nõusolekuta võib seda võõrandada ainult üldistes huvides seaduste põhjal ja seadustes ettenähtud korras. Kinnisvarade võõrandamise kord on nähtud ette VSK X köites (§§ 577 ja edasi). Võõrandamine ise aga sünnib meil kujunenud praktika järgi üksikjuhu tarvis antud seaduse põhjal.

J. K.

Konstaabel A. Küsimus I. Ts. kp. s. § 1087 p. I põhjal ei kuulu võlgade ja nõudmiste alla pensionid, mis määratud haavade eest. Isik on sõjas saanud vigastada, mitte haavata, ja kaotanud teatud % töövõimest; pensioni saab ta 35 kr. kuus. Eranõudja pööras pensionäri isikliku võla, mis mõistetud välja kohtu sundotsusega, sissenõudmisele ja palus pensioni aresti alla panna. Adm.-sissen. s. § 32 põhjal on sõjapensionid arestist vabad. Kuidas toimida eravõlgade sissenõudmistega, mis nõutakse sisse Ts. kp. s. põhjal, kas kuuluvad pensionisummad (mitte haavade eest) kinnipidamisele ja kui suures osas? Kas nõudja palvel tuleb pension aresti alla panna, sest võlgnik võib seda kohtu korras tühistada, või ei tule selle täitmisele üldse asuda, kui seadus ei luba pensioni arestimist.

Vastus I. Tsiviilkohtu otsuse täitmise pööramisel võlgniku pensionile tuleb selgitada, mille eest pension on määratud. Kuna sõjapensionid ei ole üldiselt arestist vabastatud, tuleks üldreeglina pensionile panna arest, kui võlgnik ei esita kindlat tõendust, et pension on määratud haavade eest. Kinnipidamist pensionist tuleks toimida Ts. kp. s. § 1086 ettenähtud määral.

J. K.

Küsimus 2. Kaevetakse maa paranduseks magistraalkraav. Tööle võetakse ainult registreeritud tööta töölisi ja riik annab tööde läbiviimiseks toetust. Tööd alustati aastate eest maaomanikkude algatusel veeühingu loomisega, ja nüüd jätkatakse seda tööta töolistega. Kas Adm.-sissen. s. § 32 p. 6 põhjal on töötasud käesoleval juhul arestist vabad. Töid korraldab kohalik veeühing.

Vastus 2. Adm.-sissen. s. § 32 p. 6 järgi on arestist vabad tööpuuduse juhtudel tööpuuduse all kannatavaile töölisile riigi- ja omavalitsuste arvel korraldatavate hädaabitööde eest makstav töötasu. Nagu peab sellest järeldama, on siin mõõduandev see, kas tööline seisab teenistusvahekorras riigi- või omavalitsusasutisega. Kui töölisel on vahekord veeühinguga, siis kõnesolev eeskiri kohaldamisele ei võiks tulla.

J. K.

Yälismailt.

Protsess alkoholilise joogi pärast.

Itaalias käib juba 1925. a. alates protsess ühe alkoholilise joogi, ühe cocktaili kokkuseadmise pärast, mis on käinud läbi kõik kohtuinstantsid ja hiljuti jõudis kõrgeimasse kassatsioonikohtusse, kust ta tagasi anti alamale instantsile uueks arutamiseks, nii et protsess, võib olla, kestab veel aastaid. Protsess käib n.-nim. Martini-cocktali ümber, mis on tuntumaid Vermuti cocktaile Itaalias. Vermuti firmal Martinil läks korda esialgu saada otsus, mille järgi Martini-cocktailiks võib nimetada ainult sarnast jooki, mille valmistamisel on tegelikult tarvitatud Martini Vermuti. On selge, et selle otsusega pole nõus teised suured Vermuti firmad (Cinzano, Gancia jne.), kes on püüdnud näidata, et vaidluse all seisva cocktaili nimetus on küll Martini, et sel aga mingit ühendust pole Martini firmaga. Huvitav selle jandi juures on see vaev ja töö, mis on tehtud, et võita Martini firmat. Nii, näiteks, on enam-vähem tehtud kindlaks, et Martini-cocktaili valmistati juba 1889. a. ja nimelt New-Orleans'is kellegi Martinezi poolt, kes uue joogi ristis oma nime järgi. Kõik vaev sihib nüüd sinna, et näidata, et see mees valmistas esimesena vaidluse all olevat jooki ja et aastate jooksul on publiku seas nimi Martinez tehtud Martiniks. Asja aktid on kohtutes paisunud aupaklikult tüsedaks, neis leidub hulk retsepte ja tõendusid selle kohta, mida siin ja seal Itaalias mõistetakse Martini-cocktaili alla. Kassatsioonikohtu otsus, millest alul oli jutt, on pikalt motiveeritud ja selles on seotud kõik eelmiste instantside vormivead, millest publik üldiselt ei saa aru ja mis temale ei ütle, kas siis Martini-cocktail on nüüd Martini-cocktail või mitte.

Elektriga kohtupristavi vastu.

Kohtupristavid on meie päevil saanud n.-öelda õige populaarseteks inimesteks, vähemalt tuntakse neid rohkem kui kunagi varem igas maailmanurgas. Ka Prantsusmaal on nende tegevus tugevasti suurenenud, riigis, kus kõige vähem tuntakse maailma kriisi ja selle tagajärgi. Eriliselt drastilise abinõu oma varanduse kaitsmiseks kohtupristavi vastu valis Rennes linnas keegi autogaraaži omanik. Kohtupristav pidi selle mehe juurde tulema asjade mahamüümiseks oksjoni teel ühe väikese võla pärast. Enne kohtupristavi tulekut lukustas garaaži omanik kõik ukсед ja juhtis kõigisse lukkudesse elektrivoolu. Kohtupristav ei pääsenud majja ja kutsus politsei ning tuletõrje appi elektriga kindlustatud kindluse äravõtmiseks. Kuid vahepeal kogunes tänavale hulk rahvast, kes avaldas oma vaenu ja pahameelt kohtupristavi tegevuse vastu, nii et ametivõimudel ei jäänud esialgu muud üle, kui kindluse piiramine lõpetada.

Ema ja poeg murdvarastena.

Aprillikuu keskpaigal seisid Viinis kohtu ees kaks murdvarast, kes olid koos toimetanud murdvarguse. Kuna aga harilikult sar-

nastel kordadel kurjategijad katsuvad süüd veeretada üksteisele või aga salgavad süüd, juhtus Viinis seekord hoopis midagi muud. Mõlemad murdvargad katsusid süü enda peale võtta, et seega teist karistusest päästa. Kohtu ees seisid: 36-a. ema ühes 19-a. pojaga, kes olid pannud kuriteo toime seepärast, et neil nälg oli, suur. Ema oli endine baaritantsijanna, kes aga enam ei leidnud teenistust baarides ja seetõttu katsus koristajana ja passijana kuidagi teenida oma igapäevast leiba. Murdvargus toimus ühe isiku korteris, kelle juures ema oli kord teeninud passijana. Selles kõiges pole lõpuks midagi iseäralikku meie kuritegude pooltest nii rikkal ajajärgul. Kohtu ees aga selgusid asjaolud, mis näivad olevat halvasti väljamõeldud romaanina, kuid siiski vastavad tegelikule elule. Selgus nimelt, et ema oli omal ajal abielus, kuid jättis maha oma mehe ja aastase lapse, et ühe paruniga minna laia maailma. Parun tüdines varsti oma armukesest ja jättis ta maha, nii et emal ei jäänud muud üle, kui katsuda kuidagi ennast elatada. Tagasi oma mehe juurde ta minna ei tahtnud, võib olla ei julgenudki. Ta sattus varsti ühte baari tantsijannaks ja elas sellest ajast peale kirjut ja seiklusrikast elu. Kuid ka tantsijannade elu muutub kibedaks meie ajal, ja emal, kes enam teenistust ei leidnud, ei jäänud lõpuks muud üle, kui oma kodulinna, Viini, tagasi minna. Seal ta otsis oma poja üles. Viimane oli äärmiselt üllatatud — ja rõõmus jälle nägemise üle ja ei lasknud teda enam ära. Kuid mõlemal polnud teenistust, ja siis ei jäänud muud nõu üle, kui hakata murdvargaks. Kes oli asja algataja, kellel tuli mõte pähe varastama minna, kes keda tõukas ja õpetas, ei läinud kohtul korda selgitada, sest üks kaitses ja katsus päästa teist. Poeg kirjeldas, kuidas ta murdvarguse toime pani, mille idee olevat tal korraga tulnud. Ema jällegi seletas, et tema olevat peasüüdlane ja tema olevat meelitanud poega kuriteole. Mõlemad mõisteti kohtu poolt vangi: poeg seitsmeks kuuks ja ema üheks aastaks.

India ookeani saarele unustatud töölised.

Pariisi tsiviilkohtus oli hiljuti arutusel nelja bretoni madruse kahjutasunõudmise asi ühe suurema laevaäri vastu, mille arutamisel selgus kohutav draama meremeeste elust. Asjakäik ise on järgmine. Üks suur kalakonservide ettevõtte asutas ühel India ookeanis asuval saarekesel konservide, eriti merivähkide konservitööstuse. Selle saarekese ümbruskond on väga rikas merivähkide ja heade kalade poolst ja ettevõtte otsustas püüki kohal konserveerida, et vältida tülikat transporti püügi kohast konserveerimise kohale. Saarele viidi 120 kalurit ja töolist, kes olid lahutatud tervest maailmast, sest saare juurde laevu ei sõida, Indiasse ega Austraaliasse sõitvad laevad saare (St. Paul) juures ei peatu. Saarel inimesi ei ela, kuna seal puuduvad eluvõimalused, eeskätt joogivesi. Ettevõtte saatis iga veerandaasta järel laeva St. Pauli saarele, et viia konserve kodumaale ja toimetada saarele toiduaineid, vett, töömaterjali jne. Mõne aja pärast selgus, et ettevõtte saarel ennast siiski ära ei tasu.

Tööstus likvideeriti ning töölised toimetati koju. Ainult üheksa töolist jäeti saarele, kes pidid hoidma masinaid ja neid kaitsma kõigepealt udu eest, kuna masinad olid kallihinnalised ja neid korraga ei saadud toimetada kodumaale. Vahepeal aga muutus ettevõtte juhatus ja varsti likvideeriti ettevõtte täiesti. Sellega unustati ühtlasi üheksa inimest, kes viibisid saarel. Neil algas nüüd hirmus piinaaeg, sest elu saarel muutus väljakannatamatuks: saarel polnud ühtki puud, ühtki põõsast, ühtki rohunatukest ja kõigepealt tilkagi vett. Pealegi tekkis nende elamus tulekahi, mis hävitas osa toiduainetest, joogiveenõudest, tööriistadest, jahiriistadest, paatidest ja kalapüügiriistadest. Üheksa kuud ootasid õnnetud päästelaeva, üheksa kuud ootasid nad näljasurma. Üks töolistest läks hullumeelseks ja võttis ainsa paadi, mis meestele veel oli jäänud, sõitis sellega merele ja jäi kadunuks. Neli suri haiguste ja kannatuste tagajärjel, neid ei saadud saarel isegi matta, sest saarel olid vaid kaljud. Täiesti juhuslikult suundus saarele inglise aurik „Chambord“, mis pidi ainult kontrollima, kas saar on, nagu Euroopas jutustati, merepõhja vajunud. Püssipaukude abil läks näljasurma suus seisvatel isikutel korda tõmmata laeva kapteni tähelepanu endale.

Käsk minna kahevõitlusele.

Itaalias on kahevõitlus keelatud ja karistusseadustik vaatab duellile kui süüteo ja karistab seda. See maksab muidugi ka sõjaväelaste kohta, kuid siiski ainult teatud mõttes. Asi seisab selles, et ohvitseri, kes kahevõitlusele ei lähe, võidakse anda distsiplinaar kohtu alla. Hiljuti keeldus üks ohvitser oma ülemuse käsku täitmast, kes oli talle kirjutanud ette duelli võtta vastu. Ohvitser anti distsiplinaar kohtu alla ja mõisteti süüdi; ta kaebas edasi riigi kassatsioonikohtusse, kus seda asja äsja arutati. Kõigepealt arutati duelli probleem. Kohus otsustas, et kahevõitlus on seaduse järgi igal juhul karistatav, ka siis, kui süüdlaseks on ohvitser, sest karistusseadustik erandeid ei tunne. Sõjaseadused teevad küll tegemist duelliga, kuid neis lahendatakse ses suhtes hoopis teisi küsimuse külg: näiteks vaatavad sõjaseadused aukraadis noorema väljakutsele vanemale kui distsipliini vastu eksimusele, ja aukraadis vanema väljakutsele nooremale kui „ametivõimu kurjasti tarvitamisele“. Kohus mõistis ohvitseri õigeaks, sest distsiplinaarseadustik nõuab küll sõjaväelaselt kõigepealt käsutäitmist, kuid nõuab seda teatavais piires ja nimelt teenistusküsimustes ja määrustes kindlaksmääratud autoriteedi küsimustes. See aga näitab, et ei saa anda käsku teo toimepanemiseks, mis karistusseadustiku järgi keelatud ja karistatav.

Kommunistide võltsimise keskused Berliinis.

Vaatamata sellele, et aja jooksul on Berliini politseil korda läinud avastada neli suurt kommunistide võltsimise keskk kohta, tegutsevad kommunistid selles suunas nähtavasti edasi, sest alles hiljuti avastati uus sarnane keskus. Viimast korda läinud aastal

avastati suurepäraselt sisseseatud keskkohat, kus muu seas leitud ainuüksi 4000 igasugust pitsatit igas keeles ja igast riigist. Ka viiendas keskkohas leiti üllatavalt palju head materjali. Berliini politseiametnikud tunnistavad, et töötati otse teadusliku eksaktsusega. Nii, näiteks, valmistati raudteesõidu abonentpileteid, mis olid nii hästi võltsitud, et ametnikel tegi raskust vahet teha ehtsate ja võltsitud piletite vahel. Edasi leiti märgukiri esimese keskkoha likvideerimise puhul. Olgugi et see märgukiri paljundati omal ajal ainult mõnes eksemplaris, mis kõik sattusid politsei kätte, oli kommunistidel korda läinud nähtavasti kohtus päevapildistada märgukirja ja selle järgi anda välja n.-öelda märgukirja teine trükk.

Väljaandja: *Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastus.*
Vastutav toimetaja: *O. Angelus.*

KUULUTUSI.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- V e e b e r, Aleksander Jüri p., isikutunnistus nr. 777, välja antud Seliste vallaval. 23. 12. 1919. a. (16923)
- S h ü t s, Marie Jakobi t., isikutunnistus nr. 718, välja antud Seliste vallaval. 20. 12. 19. a. (16924)
- A d r i k o r n, Aleksander Jaani p., isikutunnistus nr. 50, välja antud Raudteepolitsei 1. jsk. Tallinnas 24. 4. 24. a. (44917)
- K e l i n, Anna Ivani t., isikutunnistus nr. 155, v. a. Kulje vallavalitsuselt 26. 3. 25. a.
- H a n n u s, Kristiine Tooma t., isikutunnistus nr. 632, v. a. Kunda-Malla vallavalitsuselt 17. 12. 20. a.
- A n d r e s s o n, Jaan, isikutunnistus nr. 224, v. a. Hallinga vallaval. 9. 12. 19. a.
- H e n d r i k s o n, Jaan, isikutunnistus nr. 307, v. a. Hallinga vallaval. 12. 12. 19. a.
- S u n n i, Hans, laskeriistaluba nr. 392, v. a. Tallinna-Harju prefektilt 20. 1. 32. a. (28828)
- L a u s t a m, Johannes Hansu p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 7075, välja antud 3. jalaväe polgu ülemalt 27. 4. 20. a.
- Lihulepa turbaühingu algpõhikiri, registreeritud Rakvere-Paide rahukogus 17. 2. 23 a. nr. 43 all. (44914)
- E l l i k, Oskar, kaitseväest vab. tunnistus nr. 5215, välja antud Harju kaitsev.-ringkonna ülemalt 17. 10. 31. a. (44915)
- M ä e (Mägi), Anton, kaitsv. vabast. tunnistus nr. 4858, välja antud Viru kaitsevæeringkonna ülemalt 3. 12. 29.a.
- S i i m a n, August Tõnise p., sõjaväest vab. tunnistus nr. 1644, välja antud Tartu kaitsevæeringkonna ülemalt 11. 3. 26 a. (44918)
- H o l m b e r g, Rudolf, sõjav. vabast. tunnistus nr. 49/42, välja antud Merejõudude Staabilt 30. 9. 30. a. (3617)
- P ä r n, R., sõjaväest vab. tunnistus nr. 1626, välja antud Pioneerpataljoni ülemalt 20. 8. 32. a. (3618)

- Vändra Põllumeeste seltsi algpõhikiri, registreeritud Viljandi-Pärnu rahukogu poolt 11. 3. 24. a. nr. 1222 all. (44916)
- So o, Heinrich Tõnise p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 296, välja antud 1. soomusrongi rügemendi ülemalt 1. 2. 30. a.
- K ä ä r m a n, Jakob Jaani p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 1191, välja antud 9. jalaväe rügemendi ülemalt 16. 9. 20. a. (6925)
- Ello, Villem, kaitseväest vabastam. tunnistus nr. 10964, välja antud I jalaväe polgu ülemalt 1922. a. (28779)
- P a l m, Johannes, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 2408, välja antud Kv. ühendatud õppeasutuste ülemalt 28. 9. 27. a. (28780)
- M ü l l e r, Robert, sõjav. vabastamise tunnistus nr. 957, välja antud Tartu kaitsevääringkonna ülemalt 15. 2. 30. a. (28781)
- T š e r n o v, Mihail, kaitsev. vabastam. tunnistus nr. 607, välja antud Sidepataljoni ülemalt 28. 9. 27. a. (28782)
- P r a s s, Jaan, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 963, välja antud Auto-tankide rügemendi ülemalt 28. 3. 29. a. (28783)
- K r e i n, Aleksander, kaitsev. vabast. tunnistus nr. 5916, välja antud Sõjavägede staabi kants. ülemalt 9. 8. 20. a. (28784)
- N i s u, August, kaitseväeteenist. tunnistuse duplikaat nr. 4300, välja antud Tartu kaitsevääringkonna ülemalt 8. 8. 29. a. (28785)
- V u s m a n, Jüri, kaitseväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 7210, välja antud Harju kaitsevääringkonna ülemalt 9. 12. 31. a. (28786)
- M a s s o, Mart Jakobi p., kaitsev. vabast. tunnistus nr. 14189, välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt. (6926)
- G r e e n, Villiam, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 3484, välja antud 3. suurtükiväe grupi ülemalt 29. 9. 31. a. (28787)
- T r e i n b e r g, Aleksander, kaitseväeteen. vabast. tunnistus nr. 5208, välja antud Sv. var. val. intend. osak. toitlusalao val. 29. 12. 21. a. (28787)
- J a k o b s o n, Nikolai, kaitseväest vabast. tunnistus nr. 2071, välja antud Saare maakonna rahvaväe ülemalt 4. 11. 20. a. (28789)
- P ä s s, Viktor, kaitseväest vabastam. tunnistus nr. 16763, välja antud Harju maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 13. 8. 21. a. (28790)
- K o h v e r, Voldemar, kaitseväeteenist. tunnistus nr. 115, välja antud Kaitsevää staabi IV osak. ülemalt 22. 10. 29. a. (28791)
- E p o o l, Herbert, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 16, välja antud Merelaev. div. ülemalt 16. 9. 32. a. (28793)
- J a k o b s o n, Rudolf Karli p., liikmekaart nr. 7976, välja antud Tartu maleva pealikult 2. 3. 31. a.
- S c h v a r z b e r g, Karl, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 2592, välja antud Auto-tankide rügemendi ülemalt 14. 9. 29. a. (28794)

- M ü g e**, Eugen, kaitseväest vabast. tunnistus nr. 28658, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 9. 11. 20. a. (28798)
- S i r e l**, Vambola, kaitseväest vabast. tunnistus nr. 3266, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 13. 9. 29. a. (28795)
- V ä r k**, Rudolf, kaitseväest vabast. tunnistus nr. 4128, välja antud I diviisi tagavara pataljoni ülemalt 14. 4. 20.a. (28796)
- S e p p**, Roman, kaitseväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 11594, välja antud Harju maak. rahvaväe ülemalt 12. 11. 19. a. (28797)
- K r e i t s b e r g**, August, kaitseväest vabastam. tunnistuse duplikaat nr. 12709²³, välja antud *Harju maak. rahvaväe* ülemalt 14. 4. 24. a. (28792)
- K u d d u**, Otto, kaitseväest vabast. tunnistus nr. 216, välja antud Harju kaitseväe-ringkonna ülemalt 23. 1. 32. a. (28799)
- H e n d r i k s o n**, Karl, kaitseväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 4516, välja antud Talinna 1. ja Harju maakonna rahvav. reg. büroo ülemalt 29. 3. 19. a. (28800)
- M i h k e l s o n**, Oskar Augusti p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 4221, välja antud Lennuväe rügemendi 5. eskadrilli ülemalt 30. 8. 28. a.
- K u u s k m a n**, Evald, hobusepass nr. 20, v. a. Kolga vallaval. 7. 12. 20. a. (3560)
- T u u r m a n**, Harry Roberti p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 142, v. a. Balti pataljoni ülemalt 27. 4. 20. a. (3562)
- P a i d e** karskusseltsi „Idu“ algpõhikiri, registreeritud Rakvere-Paide rahukogus 17. 7. 22. a. nr. 130. (44923)
- S e p p**, August Grstavi p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 707, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 23. 2. 32. a. (3561)
- M e i g a s**, Eduard Jüri p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 1336, v. a. Soomusautode kolonni ülemalt 7. 4. 20. a. (3563)
- A l l i k**, Johannes Johani p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 9699, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 9. 12. 21. a. (3564)
- A k t s i a s e l t s i** Eesti Lloyd algpõhikiri, registreeritud 17. 6. 19. a. Tallinna-Haapsalu rahukogus nr. 46 all. (44924)
- M a r i p u u**, Peeter, kaitseväest vabastam. tunnist. nr. 15334, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 15. 12. 22. a.
- S i i m a n**, August Tõnise p., teenistuskäigu tunnistus nr. 1644, v.a. Tartu kaitseväeringkonna ülemalt 11. 3. 26. a. — esitamiseks maasaamise asjas. (44929)
- R u m e s s e n**, Karl Hansu p., sõjav. vabast. tunnistus nr. 790, v. a. Väljapatarei nr. 3 ülemalt 21. 4. 20. a.
- K u u s**, Hans Jaani p., K. L. liikmekaart nr. 10164/855, v. a. Sakalamaa maleva pealikult 12. 11. 30. a.
- K e l p**, Johannes Mari p., kaitseväest vabast. tunnistus nr. 757, v. a. Viljandi maak. rahvaväe komisjonilt 20. 6. 19. a.

Kõige soodsamaks ostukohaks on ja jääb

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUS

Herman Rõivas

TALLINN, ESTONIA PUIESTEE 11. TELEFON 304-80

Müük suurel ja väikesel arvul

EEKS-MAJA

toimetab

**tule-, elu-, murdvarguse-, klaasi- ja koduloomade-
kindlustusi.**

EEKS-MAJA uue põhikirja kohaselt ei nõua kindlustusvõtjailt lisavas-
EEKS-MAJA kindlustustingimused on kõigiti soodsad [tutust.

EEKS-MAJA maksab kindlustustasud täpsalt välja.

EEKS-MAJA on oma tusedate reservide ning arvurikka kindlustus-
võtjate pere tõttu võimsamaid kindlustusseltse Eestis.

EEKS-MAJA JUHATUS: Tallinnas, Lai 1. Telefon 438-85.

KONTORID:

Tallinnas, Lai tän. 1. Tel. 445-07

ja Harju tän. 29,

Tallinna Majaomanikkude Pangas

Telefon 427-49.

OSAKONNAD:

Tartus, Suurturg 7, telef. 9-78;

Valgas, Vabaduse t. 6, tel. 36;

Viljandis, Tallinna t. 13, tel. 1-73;

Petseris, Kastani t., telef. 1-02;

Rakveres, Lai t. 17, telef. 1-64.

A g e n d i d igas linnas, alevis ja vallas.

Õmus trükist.

ED. MAILEND'i *Hoolekandeseadus.*

Hind Kr. 2.—.

Saadaval „Eesti Politsei“ talituses, Toompea loss, tuba 34. Tel. 432-47.

— Raha ärasaatmisel saadetakse raamat ka posti kaudu kätte. —

Eesti Kirjanduse Seltsi perioodilised väljaanded:

TELLIMISED 1933. A. PEALE:

Biograafiline seeria SUURMEESTE ELULOOD.

Aastas 6 raamatut à 120—160 lk., piltidega.

Tellimishind 7 kr. 50 s., mida võib tasuda osakaupa: tellimisel 3 kr., 1. aprilliks 2 kr. 50 s., 1. juuliks 1 kr. 25 s., 1. oktoobriks 75 senti. Poolaastas 4 kr., üksiknumber 1 kr. 50 s., ilukõites 2 krooni.

Ilmub senise mitteperioodilise eluloolise seeria eeskujul, milles senini avaldatud järgmised elulood: Aleksander Suur, Vergilius, Michelangelo, Washington, Beethoven, Hugo, Garibaldi, Darwin, Kivi, Pasteur, Edison.

Hea elulugu on parim ja väärtuslikum raamat. Ta võib sügavalt ja viljakalt mõjuda lugeja edaspidisele elule, anda julgust hädadega võitlemiseks ja võiduleviivaiks pingutusiks. Ta on suur õppetund elust.

Populaarteaduslik seeria ELAV TEADUS teine aastakäik.

Aastas 12 raamatut à 80—120 lk., rohkete illustratsioonidega.

Tellimishind 9 krooni, mida võib tasuda osakaupa: tellimisel 3 kr. 50 s., 1. aprilliks 2 kr. 50 s., 1. juuliks 2 kr., 1. oktoobriks 1 kr. Poolaastas 5 krooni, veerandaastas 2 kr. 75 s., üksiknumber 1 kroon, ilukõites 1 kroon 50 senti.

Julgustatud oma senisest lahkest vastuvõtust lugejate poolt ja teadlikuna oma suurtest rahvuskultuurilistest ülesannetest jätkab „Elav Teadus“ oma ilmumist endisel kujul. Veelgi enam kui seni tahab ta käsitleda just üldhuvitavaid ja elulähedasi küsimusi ning anda ka praktilisi nõuandeid. Ja veelgi enam püüab ta oma aineid valgustada just eesti seisukohast ja tarvitada eesti oma teadlaste kaastööd.

Kirjanduslik kuukiri EESTI KIRJANDUS XXVII aastakäik

ilmub endiselt 12 numbrit aastas. Hind 5 krooni, poolaastas 2 kr. 50 s., veerandaastas 1 kr. 25 s., üksiknumber 50 senti.

„Eesti Kirjandus“ toob artikleid kirjanduse, keele, rahvaluule, ajaloo, rahvateaduse, ühiskonnateaduse, kultuuriküsimuste, filosoofia ja kunsti alalt ning arvustisi ja ülevaateid ilmunud kirjanduse kohta.

Kaasandena ilmub „Eesti raamatute üldnimestik“, mis sisaldab täieliku bibliograafilise ülevaate Eestis ilmunud raamatuist.

Raha tuleb sisse maksta Eesti Kirjanduse Seltsi posti jooksvale arvele. nr. 2036 või saata otse

EESTI KIRJANDUSE SELTSILE

Tartu, Suurturg 12, telefon 6-01.

Kondiitriäri ja Kohvik

G. Heinmann

Pikk 11. Telef. 432-46

S. Karja 4. Telef. 445-47

Th. Kaarmann

RAEKOJA TÄN. 8 JA 10

**Majatarbed,
koloniaalkaup**

Hindade revolutsioon!

„Old England“

— Väike Karja 1. —

Likvideerimise väljamüük.

Moe- ja pesukaubad.

N.B. Kaubad müüakse kaugelt
alla sisseostuhinna.

Artur-Karl Herodes

TALLINN,

Vana Viru t. 3. Telefon 450-11

Alaline suur ladu:

tapeedid, tammeparkett, ahju-
potid, Metlahi põrand- ja sein-
plaadid. „Dermas“ põrandate
valmist. kivipuu-aspest massist.

A-S. „Eesti Siid“

SOOVITAB:

Crepe-de chine, mööbli- ja voodri-
riiet ning hooaja uudiseid oma
vabriku ladudest.

TALLINNAS, Viru t. 14—1. Tel. 447-87.
Laadaplats 70. TARTUS, Aleksandri 6.
Telefon 1-95. NARVAS, Peetri plats 1.
PETSERIS, Turuplats 17. VILJANDIS,
Tartu tn. 1-a. Tel. 30.

Saunaseep

1-a Riviera No 52

B. GLÜCKMANN,
seebivabrik

JUHATUS TALLINNAS
SUUR KARJA TÄN. NR. 15

TELEFON NR. 427-36
TELEGR. AADR.: PÕHJATULI

PÕHJA KINNITUS-AKTSIASELTS

toimetab

tule-, elu-, transport-, väärtuste-, murdvarguse-, jõu-
vankrite-, tsiviil-vastutuse- ja õnnetusjuhuste-
K I N N I T U S I.

Agendid igas linnas, alevis ja maakonnas.

**Kudumis- ja ketramisvabrik
A.-s.**

Vennad TOFER

KONTOR: Tallinn, S. Karja 10, tel. 450-00.

Vabrik tarvitab ainult head ameerika puuvilla Valmistab
oma kedratud lõngast: moodsaid

**kleidi-, särgi-, põlle-, pesu-, püksi-, padja-
pööri-, madratsi-, vihmakuue-, rootsiriide-,
oksfordi-, Eesti seeliku-, naiskaitseliidu
vormi riidet, flanelli, taskuriidet, kalinguri
jne., iseäranis suures valikus spordiriidetust: kostüümi,
mantli ja tuulejaki jaoks.**

F. BRASCHINSKY & P^d

Pudukauba ladu

asub nüüd V. Karja 12.

Linna apteegi kõrval.

— Telefon 436-90. —

**RESTORAN — DANCING
REVÜÜ — KABAREE**

„Must Kass“

**TALLINN,
MEREPIUESTEEL 10.**

*Omapärased ja mugavad ruumid. Igal õhtul muusika ja revüü - kabaree.
Esimese järgu köök. • Einebaar. • Ajakohased hinnad.*

Kohvik ja kondiitriäri **H. Feischner**

Tallinn, Harju 45. Tel. 445-00.